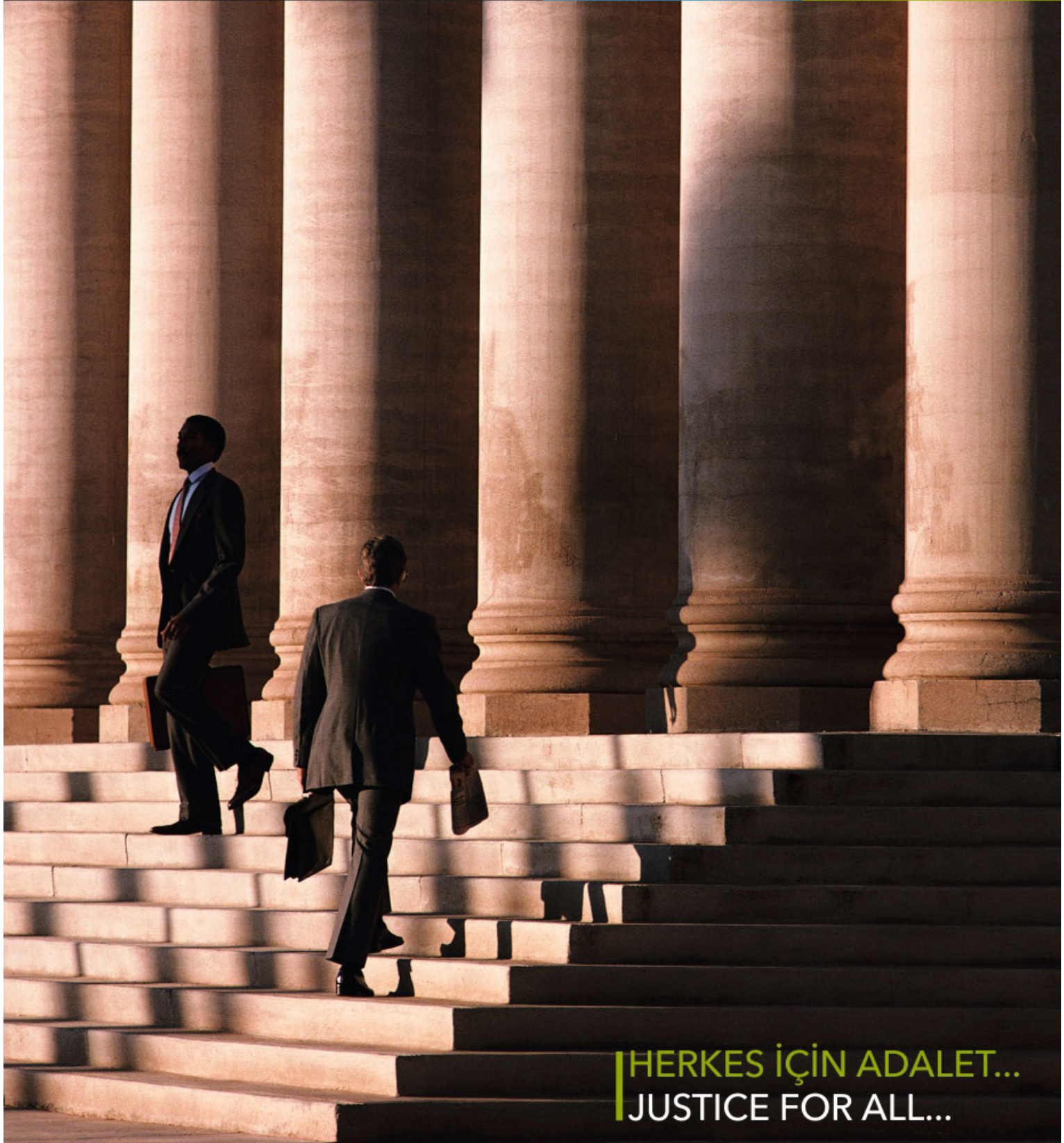




AKSİYONER HUKUKÇULAR DERNEĞİ BÜLTENİ

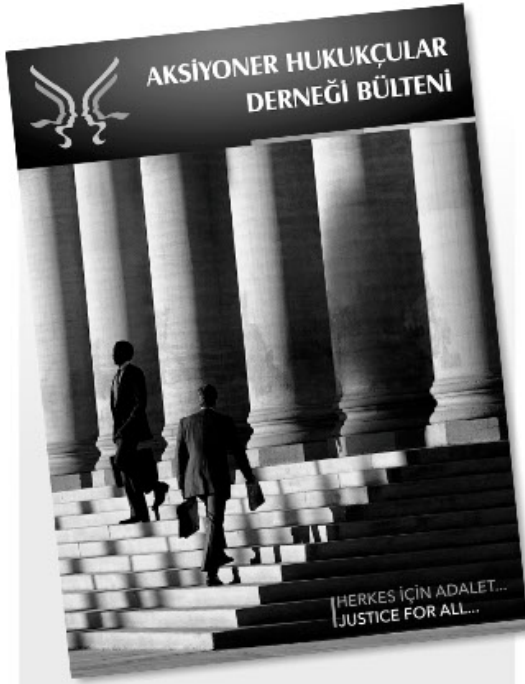


HERKES İÇİN ADALET...
JUSTICE FOR ALL...



Son vasiyetim şudur:
Okumak, yine okumak, yine okumak!
Sonra, birbirinizin elini sıkı tutmak,
ittihad etmek, ittifak aleminde yaşamak!

Bediüzzaman Said-i Nursi



YIL:2012

SAYI:2

Bu sayıda neler var?

- 2 DOÇ. DR. BEKİR BERAT ÖZİPEK İLE "AÇILIM" ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ
- 3 AHUD KUMLUCA TOPLANTISI
- 4 ADİL YARGILANMA HAKKI
Av. Mehmet Gün
- 9 BU ÇAĞRIYA KULAK VERELİM!
- 10 SOYKIRIM ÖZRÜ
Av. Muammer Öz
- 12 ANADİLDE EĞİTİM HAKKI
Mehmet Arif Koçer
- 16 ADALET ÜZERİNE DÜŞÜNCELER
Av. Suphan Erkan
- 19 AHUD KIZILCAHAMAM TOPLANTISI
- 20 SURİYELİ MÜLTECİLER VESİLESİYLE
Av. Taner Kılıç
- 22 MÜFLİS ŞİRKETLERDE VERGİ BEYANNAMESİ
Av. Ahmet Ağaç
- 27 BINGEHA DEWLETÊ EDALET E
Av. Rauf Çiçek
- 28 DİSİPLİN HUKUKU HAKKINDA TEMEL BİLGİLER
Av. Abdulhalim Yılmaz
- 31 KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ İÇİN YENİ BİR PARADİGMA LAZIM
Av. Emrullah Beytar

Yayınlanan yazıların hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir.

EDİTÖR'den

Bir yıl daha geçti ve yine sizlerle birlikteyiz. Ömür binasından bir taş daha düştü... Neyse ki canlar gafıl yatmayıp, bir şeyler yapmaya çabılıyor... Selden daha hızlı akan zaman karşısında, "herkes için adalet" isteyerek, tarihe not düşmeye çalışıyor. "Hukukta eşitlik" ilkesi içinde sorunların çözümünü istiyor. Çok dilli, çok dinli bir medeniyetler mozaiği olan Anadolu'da, şeffaf, denetlenebilir, özgür bir topluma katkı sunmak istiyor... Hulasa evrensel ölçütlerde "hak diyor, hukuk diyor ve adalet diyoruz". Bu vesile ile 1,5 yıl önce Hakka yürüyen Feyat Koçyiğit kardeşimizi burada bir kez daha rahmetle anıyor, ceseden ölse bile ruhen, manen aramızda yaşadığını, manevi şahsiyetimizin bir uzvu olduğunu, sevap yönüyle yaşamaya devam ettiğini belirtiyoruz.

Selam ve dua ile...

Baskı Tarihi: Aralık 2012

İmtiyaz Sahibi:
Aksiyoner Hukukçular Derneği

Yayın Kurulu:
Ergin Özaçmak
M. Arif Koçer
M. İkbâl Kavalcı
Suphan Erkan

Adres:
Strazburg Cd. No:21/9
Sihhiye / ANKARA
Tel:0 312 231 79 28
Web: www.ahud.org.tr

Baskı:
Şanal Matbaası
Tel: 459 82 82
Çamdibi / İZMİR

Genel Yayın Yönetmeni:
M. Arif Koçer

Doç.Dr. Bekir Berat Özipek* ile "AÇILIM" Üzerine Bir Söyleşi

S: Türkiye Cumhuriyetinin, inkar ve asimilasyona dayanan Kürt politikasının, kabule evrilmesinin altında yatan sebepler nelerdir?

C: Türkiye demokratikleştikçe, egemenlik ilişkileri de değişiyor. Kürt Sorunu başımıza açanlarla onlara olanlar arasındaki iktidar mücadelesinde ağırlık "çevre"den gelen sivil iktidarlara geçtikçe, her alanda genel bir demokratikleşme ve normalleşme yaşanıyor. Belki yavaş ve zikzaklı bir çizgi bu, ama uzun dönemli baktığımızda, oligarşik yapı çözüldükçe, Anadolu'daki sosyo-ekonomik değişim ve dönüşüm siyasete yansidikça, Kemalist ideoloji geriletildikçe, dünyada esen demokrasi rüzgarının da ivmesiyle, inkardan çözüme doğru bir gidişin etkileri hissediliyor.

S: Cumhuriyetin kurucu unsurlarından olan Kürtler'e verildiği söylenen Özerklik sözünün tutulmamasının sebepleri nelerdir?

C: Cumhuriyetle birlikte iktidara el koyan İttihatçı-Kemalist kadronun ekonomik ve siyasi iktidara mutlak hakim olma arzusu ile sahip olduğu milliyetçi ve devletçi zihniyet ve ideoloji göz önüne alındığında, Kürtlerin varlığının ve haklarının inkar edilmesi şaşırtıcı değil. Onlar Amerikan Bağımsızlık Beyannamesine veya Gandhi'nin mücadelesine damgasını vuran bir özgürlük veya barış felsefesine değil, çeşitlilik ve çoğulculuğu dışlayan homojenleştirici ve baskıcı bir ulus devlet yaratmayı öngören bir bürokrat ideolojisine dayanıyorlardı. Milliyetçilik de bunun bir parçasıydı. Söylemlerine bakın, onlar için dokunulmaz-devredilmez haklar gibi bir yaklaşımın değil, yüzeysel bir çağdaşlaşma ideolojisinin damgasını taşıdığını göreceksiniz. Öyle olunca, verilen sözlerin de bir önemi yoktu tutmadılar.



S: Başbakan R.Tayyip Erdoğan'ın "Kürtlerin sorunu benim sorunumdur" şeklindeki Diyarbakır konuşması ile başlayan ve "Kürt açılımı", "demokratik açılım" ve "milli birlik ve kardeşlik projeleri" ile devam eden bu proje neyi amaçlamıştır, taraflarca tüm bu aşamalarda ne tür hatalar yapılmıştır,

C: Kürt Açılımı çok önemli ve değerliydi ve hala da öyledir. Açılım, ilk kez bu sorunun hak temelli, evrensel tecrübeyi de göz önüne alan bir perspektifle çözümüne ilişkin bir zihniyet ve siyasa değişimini ifade etmektedir. Ama bunu anlamak, gereklerini sonuna kadar izlemenin garantisi değil. Hükümet de zaman zaman kendi sınırlarına gelip dayanıyor, ona siyasa önerenler de yeterince geniş ufuklu olmayabiliyor; ama iyimser olmamızı sağlayan şu ki, bu sınırlar sabit değil, değişken. Ak Parti Hükümeti, kendi sınırlarını değiştirebiliyor ve kendisi de ülkedeki değişimin bir parçası. O kendisini en fazla değiştirebilen siyasi aktör ve kendisiyle birlikte ülkeyi de değiştiriyor. Ama bu yakıcı bir sorunun çözümü söz konusu olduğunda yeterince hızlı olmuyor. Habur bir hata değildi, ama iyi yönetilemedi. BDP de bir tür vesayet altında ve çözüme ilişkin en önemli fırsatlar PKK tarafından Silvan'da olduğu gibi berhava edildiğinde siyasete ve söze sahip çıkmadı veya çıkamıyor. Ama artık bu sorunun silahsız ve saldırsız, hak temelli ve

demokratik yöntemlerle çözümü konusunda güçlü bir irade var ve bu siyasi aktörleri de zorluyor.

S: Bu açılımda geline nokta neler yapılmalıdır, kısa, orta ve uzun vadeli ne tür çözümler sunulmalı ve hukuki teminatları nasıl oluşturulmalıdır?

C: Öncelikle sorunun bildik inkar, asimilasyon ve şiddet yöntemi bir yana bırakılarak, adalet ve hak temelli çözümü konusunda güçlü bir irade ortaya koyulmalıdır.

Haklar PKK ne talep ederse etsin, hatta isterse tersini savunsun, hesapsız ve pazarlıksız olarak iade edilmelidir. Anadilde eğitim, Kürtçenin kullanımının önündeki bütün engellerin kaldırılması, yer isimlerinin iadesi ve idari reform, PKK hiç olmasaydı bile, hatta itiraz etseydi bile, zaruridir ve gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla PKK ile hakları değil şiddetin sona erdirilmesi ve örgütün tasfiyesi süreci konuşulmalı. Bu konuda hata yapmadan, ilave bir can daha kaybedilmeden dağdakilerin evlerine dönmelerinin yolu açılmalı. Eğer PKK buna yanaşmazsa, hükümet, dileyen PKK'lıların eve dönüşünün yolunu açacak hukuki ve siyasi düzenlemeleri gerçekleştirmeli. Ama "pişmanlık" gibi kavramları kullanmadan, aşağılamadan ve bu sorunu başımıza açanın kendisi olduğunu unutmadan...

S: Yeni ve sivil anayasa yapım sürecinde bu konunun çözümüne ilişkin hangi konular ne şekilde anayasada yer almalıdır?

C: Öncelikle anayasa, Türkiyelilerin anayasası olmalı. Devletin ideolojik tarafsızlığı garanti altına alınmalı, vatandaşlık etnik bir isimle tanımlanmamalı ve insan haklarını uluslararası sözleşmelerde ifadesini bulan anlam ve içeriğiyle tanımalı. Anadilde eğitim de bunun bir parçası.

AHUD ÜYELERİ YAZ-2011 TOPLANTISINI KUMLUCA'DA YAPTI

AHUD üyeleri "Yaz 2011" programı için 19 Mayıs ile 22 Mayıs 2011 tarihleri arasında, Antalya Kumluca'da toplandılar. Bu yıl öne çekilen yaz toplantısına aileleriyle katılan hukukçular, Şah İnn Paradise Otel'de hem seminerlere katılarak bilgilerini pekiştirdiler, hem de farklı aktivitelere katılarak eğlenceli vakit geçirdiler.

Dört günlük programın 2 ve 3. Günleri İki gün süren toplantıda, ilk gün iki seminer yapıldı. Sabah oturumunda Av. Muammer Öz, "Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru" konusunu Powerpoint sunumu eşliğinde anlattı. Öğleden sonraki oturumda ise Gönen 1. Noter'i M. Arif Koçer "Anadilde Eğitim Hakkı" konusunda sunum yaptı.

Toplantının 2. Gününde AHUD ile gelişmeler ve gündem konuları ele alındı. M. Arif Koçer ve dernek sekreteri Av. Rauf Çiçek'in yönettiği toplantıda belirlenen gündem konuları tartışıldı.

Toplantı dışı zamanlarda yüzme, voleybol, basketbol ve futbol ile vakit geçiren üyeler, güzel havanın ve baharın tadını çıkardılar.



ADİL YARGILANMA HAKKI

Av. Mehmet Gün*

TEMEL METİNLER:

1- AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ (AİHS) 6.madde

1. fıkra: Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının, makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir.

Hüküm açık oturumda verilir; ancak, demokratik bir toplumda genel ahlak, kamu düzeni ve ulusal güvenlik yararına, küçüklerin korunması veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veya davanın açık oturumda görülmesinin, adaletin selametine zarar verebileceği bazı özel durumlarda, mahkemenin zorunlu göreceği ölçüde, duruşmalar dava süresince tamamen veya kısmen basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebilir.

2.fıkra: Bir suç ile itham edilen herkes suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır. (Masumiyet karinesi)

“Yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının, makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

2- ADİL YARGILAMA VE SÖZLEŞMEYE EK 7 NO.LU PROTOKOL

2. madde: Cezai Konularda İki Dereceli Yargılanma Hakkı:

Mahkumiyet hallerinde istisnaya tabi tutulabilir. Bir mahkeme tarafından cezai bir suçtan mahkum edilen her kişi, mahkumiyet veya ceza hükmünü daha yüksek bir mahkemeye yeniden inceletme hakkına haiz olacaktır. Bu hakkın kullanılması, kullanılabilme gerekçeleri de yasayla düzenlenir.

Bu hakkın kullanılması, yasada düzenlenmiş haliyle az önemli suçlar bakımından, ya da ilgilinin birinci derece mahkemesi olarak en yüksek mahkemede yargılandığı veya beraatını müteakip bunun temyiz edilmemesi üzerine de istisnaen kesinleşebilir.

3. madde: Adli Hata Halinde Tazminat Hakkı:

Yeni veya yakın zamanda ortaya çıkan bir delilde adli hataya düşüldüğünün anlaşılması üzerine, kesin ceza mahkumiyetinin bilahare iptal edilmesi ya da ilgilinin affa uğraması halinde, bu mahkumiyet sonucu bir cezaya çarptırılan kişiye, bilinmeyen delilin zamanında ortaya çıkmamasından kendisinin sorumlu olduğu hususunun kanıtlandığı haller dışında, ilgili devletin yürürlükteki yasası veya geleneği uyarınca tazminat ödenir

4. madde: Aynı Suçtan İki Kez Yargılanmama ve Cezalandırılmama Hakkı:

1. Hiç kimse bir devletin ceza yargılaması usulüne ve yasaya uygun olarak kesin bir hükümle mahkum edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı, aynı devletin yargı mercilerince yargılanamaz veya cezalandırılmaz.

2. Yukarıdaki fıkra hükümleri yeni ve yakın zamanda ortaya çıkarılan delillerin veya önceki işlemlerde ortaya çıkan davanın sonucunu etkileyecek

esaslı kusurun varlığı durumunda, ilgili devletin ceza yargılaması usulü ve yasanına uygun olarak, davanın yeniden açılmasını engellemez.

3. Sözleşmenin 15.m.sine dayanılarak, bu maddeye aykırı hiçbir tedbir alınamaz.

3- İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ (İHEB) 10. madde:

"Herkes, haklarının, vecibelerinin veya kendisine karşı cezai mahiyette herhangi bir isnadın tespitinde, tam bir eşitlikte, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil bir şekilde ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir."

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ 6. MADDENİN UYGULAMA ALANI:

Adil yargılanma hakkı AİHS 6. maddesinde daha ayrıntılı ve teknik olarak düzenlenmekle, hukuk devletin ayrılmaz bir parçası ve Avrupa ortak anayasal düzeninin temel bir ögesi olarak kabul edilmiştir.

Mahkemenin görevi ve 6.maddenin koruma altına aldığı alan, yargılama işlemlerinin "esası" dır.

a) Medeni Hak Ve Yükümlülükler İle İlgili Nizalar:

Ulusal hukuka göre tanınan ve ulusal merciler önünde ileri sürülüp "makul surette savunulabilir" bir hak ve bu hakkın mevcudiyeti, kapsamı veya kullanımı konusunda "gerçek ve ciddi" bir nizanın olması gerekir.

6.Madde "sonucu itibarıyla, özel nitelikteki hak ve vecibeyi etkileyen her türlü yargılamayı kapsamaktadır.

Kamusal yönü ağır basan (Devletin taktir hakkını kullandığı) ve medeni hak ve vecibe dışında kalan idari işlemler, madde kapsamına girmez. Örneğin; polis ve askerlerin disiplin cezasına çarptırılmaları, siyasi haklar, vergilendirme vb. ...

İdari yönü ağır basmasına rağmen,

“İdari yönü ağır basmasına rağmen, mahkeme bazı devlet işlemlerini madde koruması altına almıştır. Kamulaştırma davaları, köy boşaltma ve yakma, kitap toplatma ve imha etme gibi.”

mahkeme bazı devlet işlemlerini madde koruması altına almıştır. Kamulaştırma davaları, köy boşaltma ve yakma, kitap toplatma ve imha etme gibi.

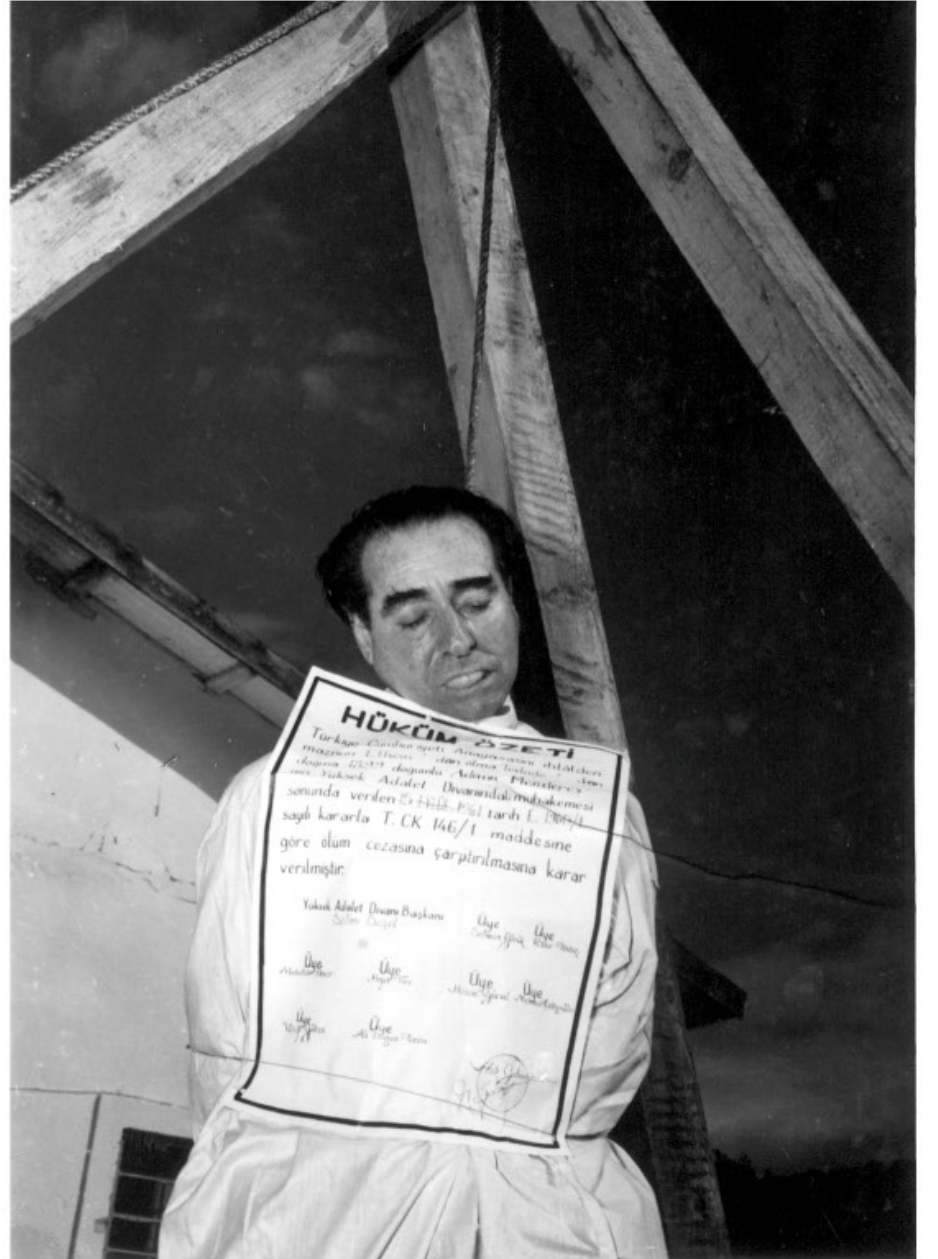
b) Cezai Alanda Yöneltilen Suçlamalar :

Sözleşmeye taraf olan devletler herhangi bir fiili suç olarak tespit etmekte serbesttir. Ulusal mevzuata göre suç olan bir fiil, 6.m. uygulamasında da suçtur.

"Suçlama" deyimi, ulusal nitelemelerden bağımsız otonom bir kavramdır. Önemli olan suçlamanın içeriği, yani konusudur. Suç şüphesi , böyle bir şüphe ile yakalanma,tutuklanma ,polis tarafından açılan hazırlık soruşturması, kişinin durumunu etkileyeceğinden bu işlemler "suçlama" niteliğinde ve anlamındadır.

AİHS 6. MADDE VE AİHM İÇTİHATLARINA GÖRE KORUMA ALTINA ALINAN HAKLAR (ADİL YARGILANMA İLKELERİ):

1) Mahkemeye Başvurma Hakkı:
"Herkes ... bir mahkeme tarafından davasının... görülmesini istemek hakkına sahiptir." ifadesi ile bir mahkemeye başvurabilme, hak olarak koruma altına alınmıştır. Adil bir yargılamanın olabilmesi için, her şeyden önce, mahkemeye başvurabilme olanağının fiilen ve



Adil olmayan bir yargılamayla katledilen merhum Menderes'in idamı.

hukuken geçici de olsa kapatılmaması gerekir. Bir de bu hakkın gerçekten mevcut olduğunu söyleyebilmek için önüne gidilen yargılama makamının tam kazai (yargılama) yetkisine, yani iddiayı hem fiil, hem de hukuk açısından inceleyip, davanın esası hakkında karar verme yetkisine sahip bulunması gerekir. Hatta kesinleşmiş mahkeme kararı gereğinin, cebri icra yolu ile yerine getirilmesi de bu hakkın kapsamına dahildir. Devlet taktir yetkisini kullanarak suiistimalleri önlemek için sınırlamalar

getirebilir.

Ancak, kısıtlamaya ilişkin bu yetkiyi kullanması mahkeme tarafından kriterlere bağlanmıştır. Bunlar;

a)Meşru amaç b) Amaçla orantılilik c)Hakkın özüne zarar gelmemesidir. Bu bağlamda, örneğin, reşit olmayanlar, akıl hastaları ve müflislerin bizzat başvuru hakları kısıtlanmıştır.

2)Yasal, Bağımsız ve Tarafsız Mahkeme:

a)Yasal Mahkeme :
Gerek mahkemelerin kuruluş ve yetkilerinin , gerek izleyecekleri



yargılama usulünün, yasama yoluyla yapılan kanun ile dava konusu olay ortaya çıkmadan önce saptanmış olması demektir.

Adnan Menderes'i yargılayan mahkemenin özellikleri, İskilipli Atıf Hocanın şapka ile ilgili yasanın zaman olarak geriye yürütülmesi ile asılması olayı ve şu anki özel yetkili mahkemelerin varlığı bu anlamda ihlallere örnek olarak sayılabilir.

“Sıkıyönetim ve İstiklal mahkemeleri de olağanüstü dönemlerde kurulmuş olup, bağımsız ve tarafsız olma konusunda şüpheli yapılarıdır.”

b) Bağımsız Mahkeme :

Başka bir kişi veya organdan emir almamak, özellikle yürütme erki ve dava taraflarının etki alanı dışında olmak demektir. Mahkeme üyelerinin atanma ve görevden alınma usulü , görev süresi, emir verebilen bir makamın olup olmaması , her türlü etkiden korunmayı sağlayan önlemlerin alınıp alınmadığı ve genel anlamda bağımsız bir görünüm olup olmadığına bakılmalıdır.

Devlet Güvenlik Mahkemelerindeki askeri üyenin, TSK ile silahlı mücadele içinde olan muhalif örgüt üyelerinin yargılandığı davalarda tarafsız olamayacağının kabulüyle adil yargılama hakkının ihlal edildiği belirtilmiştir.

Sıkıyönetim ve İstiklal mahkemeleri de olağanüstü dönemlerde kurulmuş olup, bağımsız ve tarafsız olma konusunda şüpheli yapılarıdır. Yine, yargıdaki iki başlılığı temsil eden ve emir-komuta zinciri içinde çalışmadığı hususu şüpheli olan askeri mahkemeler de bu hususta ihlallere

kaynaklık etmektedirler.

Bu konudaki kanun koyucunun gerekçeleri de dikkatle incelenmelidir.

c) Tarafsız Mahkeme:

Davanın çözümünü etkileyecek bir ön yargı yokluğu; özellikle mahkeme veya mahkeme üyelerinden bazısının taraflar düzeyinde onların leh veya aleyhlerinde bir duyguya ya da çıkara sahip olmaması demektir.

Subjektif Tarafsızlık: Mahkeme üyesi hakim bir birey olarak kişisel tarafsızlığı anlaşılır. Aksi sabit oluncaya kadar var sayılır. Tarafsızlığından makul şüpheye düşülen hakim davaya bakmaktan çekilmesi gerekir.

Ancak ne yazık ki, başörtülü hakim bir subjektif tarafsızlığı ihlal edeceği vurgulanırken hakimlerin her adli yıl açılışında resmi ideolojiye bağlı olduklarını beyan etmeleri yadırganmamaktadır.

Objektif Tarafsızlık: Kurum olarak mahkemenin kişide bıraktığı izlenim, yani hak arayanlara güven veren tarafsız bir görünüme sahip olmasıdır. Tarafsızlığı sağlamak için alınan tedbirlerin tarafsızlık konusunda her

“Hakimler arasında yapılan bir ankette, devletle vatandaş karşı karşıya geldiğinde, hakimlerin devlet lehinde kanaat kullanacakları tespit edilmiştir.”

türlü şüpheyi ortadan kaldırır nitelikte olması gerekir.

Hakimler arasında yapılan bir ankette, devletle vatandaş karşı karşıya geldiğinde, hakimlerin devlet lehinde kanaat kullanacakları tespit edilmiştir.

Hakimlerin her adli yıl açılışında

Kemalizme bağlılıklarını ilan etmeleri objektif tarafsızlık konusunda şüphe uyandırır mı ? üzerinde düşünülmesi gerekir.

Kovuşturma aşamasında yer alan savcının daha sonra davanın hakimi olması, ilk soruşturmada yer alan sorgu hakiminin, daha sonra esas hakkındaki kararda yer alması objektif tarafsızlık ile bağdaşmaz.

3) Davanın Makul Sürede Görülmesi:

Mahkemeye göre , Sözleşmenin " 6.1 fıkrası ... devletleri, kendi adli sistemlerini , mahkemenin bu fıkra gereklerinden her birini yerine getirecek şekilde düzenlemeye mecbur tutmaktadır. Ancak her dava için geçerli olacak standart bir makul süre tespit etmek mümkün değildir. Makul süre her olayın ve dosyanın özelliklerine göre belirlenir. AİHM burada başlıca üç kriter kullanmaktadır:

Dava konusunun niteliği .

Başvurucu durumunda bulunan mağdurun tutumu .

Ulusal yargı makamlarının tutumu .

AİHM, içtihatlarında, hakim açığı , siyasi ortam, iş yükünün ağırlığı , ulusal hukuktaki boşluklar vs. gibi sebeplerden doğan gecikmelerden devlet sorumlu tutulmuştur.

4) Yargılamanın Açık (Aleni) ve Duruşmalı Olması:

Bu kural yargılamanın her aşamasında geçerli olsa da istinaf ve temyiz incelemelerinde daha yumuşak olarak uygulanmaktadır.

Temyiz ve istinaf aşamasında davanın sadece hukuki yönüne inhisar edilmesi veya başvurunun geçerli bir temyiz nedeni göstermemesi halinde duruşmaya gerek yoktur. Ancak temyiz aşamasında davanın hukuki yönü yanında maddi yönü de söz konusu ise ya da sanığın sorumluluğunun tespiti bu derecelerde de söz konusu ise ilgilinin katılımı ile açık duruşma da yapmak gerekir.

İstisnalar;

Fıkranın ikinci cümlesinde sayılmıştır. Genel ahlak, kamu düzeni , ulusal güvenlik,küçüklerin korunması, özel hayatın gizliliği, adaletin selameti



(örn: çocukların ciddi bir suç için mahkemede aleni olarak yargılanması durumunda) davanın ve mahkemenin ağır ve gergin atmosferinin, yargılamanın adil niteliğini yok ettiği kanısına varılmış, aleniyete istisna getirilmiştir.

Ancak, mahkeme kararı muhakkak açık oturumda verilecektir.

5) Hakkaniyete Uygunluk İlkesi:

"...davasının hakkaniyete uygun ...olarak görülmesini ..." ifadesi 6.maddenin özünü oluşturmaktadır ve dava olgusunun tüm aşamalarını kapsamaktadır. Ulusal mahkeme kararının fiil veya hukuk açısından doğru olup olmadığını araştırma anlamında değildir.Yargılama işlemlerinin adil olup olmadığını inceler. Kısaca usul incelemesi yapar. Yargılamanın hakkaniyete uygunluğu incelemesinde AİHM 6.maddede geçmeyen bazı koşullar belirlemiştir. Bunlara 6.maddenin "zımnî gerekleri" diyoruz:

a)Yargılamayı etki altında bırakabilecek müdahaleler:

Medya müdahalesi : Özellikle medyada masumiyet karinesine aykırı ifadelerin kullanılması ya da yargısız infaz yapılması bunun örneklerindendir.

Devlet yetkililerinin müdahalesi: Devlet yetkililerinin, sanıklar hakkında, suçlu oldukları yönündeki ifadeleri masumiyet karinesine uygun değildir. Veya etkili mevkilerdeki kişilerin suçsuzluk ve sanıkları destekleyen yöndeki ifadeleri de doğru değildir. Örneğin; Umut Kitapevi'ni bombalayan sanıklar hakkında Yaşar Büyükanıt'ın: "Tanırım iyi çocuklardır" demesi ve sonrasında olanlar... Yine Başbakanın zaman zaman "Bu dalgalar artık dursun... Yargıya talimat verdik..." gibi ifadeleri, bu ilkenin açıkça ihlalidir.

b) Kararların gerekçeli olması : "İstisnai durumlar,ağır hata,dosya kapsamı, delil durumu" gibi çokça kullanılan, içeriği açıklanmamış ifadeler bunun örneğidir. Bu durum subjektif tarafsızlığı da ihlal eder. Gerekçe mutlaka tatmin edici olmalıdır. Taraflardan birinin ileri sürdüğü bir iddianın hiç ele alınmaması da ihlal kapsamına girer. Gerekçe, keyfiliğin önüne geçmek için de çok önemlidir.

c) Taraflar arasında silah eşitliği : Bir tarafı, diğer bir taraf karşısında nitelikli bir dezavantaj içine sokmayacak ; her bir tarafın davasını – delillerini, ortaya koymak için makul bir olanağa sahip olmasıdır. Dosyanın incelenmesi ,tanık kabulü,iddia –karşı iddia ve mütalaada bulunabilme, duruşmaya katılma... vs. durumlarda gözönüne alınır.

Vicahi-Çelişmeli Yargılama İlkesi : Dava sırasında mahkemenin kararını etkileyecek her türlü delil ,mütalaa yada görüşler hakkında tarafların bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkı olmasını ifade eder. Silahların eşitliği ilkesini tamamlar.(Göç /Türkiye Davası)

Silahların Eşitliği İlkesini İhlal Eden Bazı Örnekler Ve Bazı Haklar:

Karşı delil sunma hakkı , Bilirkişi açısından eşitsizlik –uzman tanık çağırma,

Savcılık tarafından sunulan tüm belgeler cevap vermesi için karşı tarafa da sunulacaktır,

Ceza yargılamasında taraflara tanınan mehiller aynı olmalı ,

Temyiz incelemesinde kararın daire tarafından müzakeresinde başsavcının

bulunması,

Taraf haline gelen yasal görevliler, Tanıklar aynı koşullar altında dinlenmeli,

Raportör hakim tarafından hazırlanan raporun savcıya gönderilmesi, ancak karşı tarafa gönderilmemesi,

Bilgi ve belgelere ulaşmada eşit olanaklar olmalıdır.

d) Susma hakkı ve kendi kendini suçlamaya zorlama yasağı : Sanık, susma hakkı ve kendi mahkumiyetine yardımcı olmama hakkına sahiptir. Kendini suçlayacak herhangi bir belge vermeye veya beyanda bulunmaya zorlanamaz.

e) Davanın "açık"olarak görülmesi : Yargılama hukukunun "sözlülük" ve "yüz yüzelik" ilkesinin doğal sonucudur. Gıyabi yargılamaz koşulları oluşması halinde bunun istisnasını teşkil eder.

6) Suçsuzluk (Masumiyet)

Karinesi:

AİHS 6.M.2.fıkraya göre : "bir suç ile itham edilen herkes suçluluğu kesinleşmiş bir mahkeme kararı ile sabit oluncaya kadar suçsuz-masum sayılır. Suçluluğa karar veren mahkeme, yüzde yüz her türlü şüpheden uzak olacak şekilde delillere sahip olmadıkça suçluluğa hükmedemez.

Bir suçun işlendiği iddiası, şüpheye yer bırakmayacak şekilde ispat yükü altındadır.

Kişilerin suçsuzluğunu kanıtlama yükümlülüğü yoktur.

Bunun doğal sonucu olarak şüpheden sanık yararlanır ve iddianın kanıtlanmaması halinde dava beraat ile sonuçlanır. Ceza yargılamasında buna "şüpheden sanık yararlanır" ilkesi de diyoruz. Bu ilke masumiyet karinesini tamamlar. Bu hususta resmi makamların ve kitle iletişim organlarının dikkatli olması gerekir.

7) 6.madde.3.Fıkarda Sayılan Hak Ve Güvenceler: (AİHS 6. m.3.f-a-b-c-d-e)

a)Suçlamanın Niteliği Ve Nedeninden En Kısa Zamanda Anılan Bir Dilde Ve Ayrıntılı Olarak Sanığın Haberdar Edilmesi:

Sanığa kendisinin hangi fiil ile

**"Yaşar Büyükanıt'ın:
"Tanırım iyi
çocuklardır" demesi
ve sonrasında
olanlar... Yine
Başbakanın zaman
zaman bazı ifadeleri.
"Bu dalgalar artık
dursun... Yargıya
talimat verdik..." gibi
ifadeleri bu ilkenin
açıkça ihlalidir."**



suçlandığını ve bu fiilin hukuki nitelenmesi ayrıntılı olarak açıklanacaktır. Ayrıca sonradan ortaya çıkan değişiklikler de anlatılacaktır. (Suç vasfının değişmesi v.s.)

b) Savunmanın Hazırlanması İçin Gerekli Zaman Ve Kolaylıklara Sahip Olunması, Örneğin; dosya inceleyebilme ve dosyanın fotokopisini alma ,avukatı ile serbestçe görüşebilme,gerekçeli mahkeme kararının sanığa tebliği v.b. Sağlanacak kolaylıkların zaman ile sınırlandırılması ihlal sayılmaz . Önemli olan verilen sürenin iş için yeterli olup olmadığının olayın - dosyanın özelliğine göre makul olmasıdır.

c)Sanığın "Kendi Kendini Savunması" Yahut Kendi Seçeceği Bir Müdafii Veya Gereğinde Mahkeme Tarafından Tayin Edilecek Bir Avukatın Yardımından Yararlanması.: Gıyapta yargılanma istisnadır. Mutlaka, sanığa ulaşmak için tüm imkanlar kullanılmalıdır. Soruşturma, kovuşturma ve yargılama aşamasında savunma hakkı sanığa hatırlatılmalıdır. Soruşturma ve kovuşturma aşamasında sanık ifadesi mutlaka avukat huzurunda alınmalıdır. Bu ilkenin uygulanmasına yönelik olarak, Türkiye'de CMK ya göre bazı yargılamalarda zorunlu müdafii müessesesi vardır.

d) Tanıkların Dinlenmesinde Hak Eşitliği :

Silahların eşitliği ilkesinin doğal bir sonucudur. Taraflar (iddia ve savunma makamı) karşılıklı olarak tanıklarını sorguya çekme veya çektirmek; aynı koşullar altında çağrılmasının ve dinlenilmesini isteme hakkına sahiptir. AİHM, bunu, bilirkişileri ve tüm ispat delillerini kapsar şekilde yorumlamaktadır.

Savcılıkta dinlenen, fakat mahkemede dinlenmeyen tanık ifadeleri, adil yargılanmayı ihlal eder.

Ancak kötü niyetli girişimleri de mahkeme engelleme yetkisine sahiptir. Bu hak istediği her kişiyi mahkemeye çağırma yetkisi şeklinde mutlak değildir. Ulusal – yerel mahkeme bu konuda takdir yetkisine sahiptir. Tanığı

dinlemeyi red eden mahkeme bunu gerekçelendirmelidir. Ancak bu takdir hakkı da AİHM denetimine tabidir.

Yargılamada vicahilik –yüz yüzelik ilkesi, özellikle tanıkların dinlenilmesinde çapraz sorgulama ile önem kazanmaktadır. Soruşturma (savcılık) ve kovuşturma (polis) aşamasında dinlenen tanıklar mutlaka yargılama aşamasında mahkemede de dinlenmelidir. Dinlenecek tanıklar, sanıklar ile yüzleştirilmeli , sanıklar-avukatlar soru sorabilmeli ve çapraz sorgu yapabilmelidir. Aksi durumda, adil yargılanma ilkeleri ihlal edilir. Sadece kovuşturma ve soruşturma aşamasında dinlenen tanık

hakkından yararlanır. Tercüman hakkı ücretsizdir. Bu hak tüm dosya belgelerinin tercüme edilmesini de kapsar. Örneğin; Mehdi Zana / Türkiye Davası. Mehdi Zana 'nın açtığı davada, Türkçe bildiği halde ana dilde savunma talep etmesi AİHM tarafından red edilmiştir.

Sonuç olarak; bilinmelidir ki “adalet mülkün temelidir”. Hiç bir otorite adalet olmadan devam edemez.

**İzmir Barosu*

“Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercüman yardımından para ödemeksizin yararlanmak.”

beyanlarına dayanılarak hüküm kurulamaz.

Talimatla tanık dinlenilmesi de adil yargılanmaya uygun değildir. Esas mahkemede tanıklar dinlenmeli, hakim ve avukatlar yüz yüze soru sorabilmelidir.

e) Sanığa Ücretsiz Olarak Tercüman Sağlanması:

“Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercüman yardımından para ödemeksizin yararlanmak.”

Mahkeme , mahkemenin dilini anlayan ve konuşabilen sanığa, savunmasını istediği başka bir dilde yapabilmesi için tercüman sağlamaz . Sağır ve dilsizler de, tercüman

BU ÇAĞRIYA KULAK VERELİM...

Biz Bu Davanın Tabii Tarafıyız! Yeniden, Hukuka Uygun, Kapsamlı ve Sahici Bir Yargılama İçin Çalışacağız...

Hrant Dink'in katledilmesinin üzerinden beş yıl geçti. Ancak aradan geçen onca yıl boyunca, bu cinayetin bütün boyutlarıyla aydınlatılması için gerekli irade oluşmadı. Varlığı herkes tarafından bilinen derin fail ortaya çıkarılmadı. İlk günden itibaren, adaletin tahakkukunu önlemeye yönelik kolektif bir bürokratik direnç sergilendi. Bu cinayetin aynı zamanda kendisini de hedef aldığı siyasi irade ise bu direnci kırmak ve adil yargılamanın gerçekleşmesini sağlamak için gereken iradeyi ortaya koyamadı. Kısacası bu cinayeti gerçekleştiren örgüt, yapı ve işleyiş ortaya çıkarılıp cezalandırılmadı, hak yerini bulmadı.

Adaletin yerini bulmasını bekleyen bizler, bu tablo karşısında derin bir hayal kırıklığı içindeyiz.

"Hak" söz konusu olduğunda, Müslümanlar meselenin tabii ve zaruri tarafıdır.

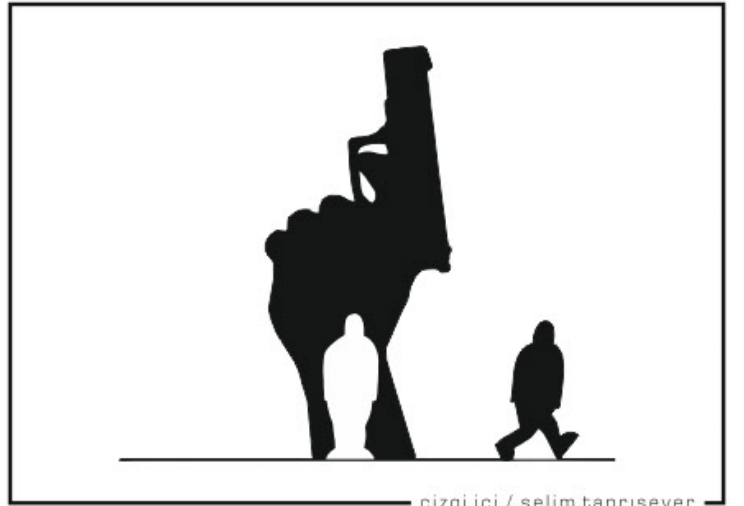
"Bir insanı haksız yere öldürenin tüm insanlığı öldürmüş" gibi olduğuna inananlar, her durumda adaleti üstün tutmak ve hakikatin şahitliğini yapmakla yükümlü olanlar, bu aleni haksızlık karşısında da susamazlar ve inançları gereği müdahil olmak zorunda oldukları bir davaya kayıtsız kalamazlar.

Müslümanların adaletten yana ağırlık oluşturmaları ve bu davanın hukuka uygun bir şekilde sonuçlanması için ihtiyaç duyulan desteği sağlaması, adaletin tahakkuku bakımından hayati bir önem taşımaktadır.

İslami hassasiyet sahibi tüm kişi ve kuruluşları kendi davalarına sahip çıkmaya, sorumluluklarının gereğini yerine getirmeye ve heba edilen beş yılın ardından, kapsamlı ve sahici bir yargılamanın gerçekleştirilmesi için her kesimden vicdan sahibi insanlarla beraber daha aktif bir şekilde çalışmaya davet ediyoruz.



hrant dink davası



çizgi içi / selim tanrısever

Çağrıcılar:

Ömer Faruk Gergerlioğlu, Yıldız Ramazanoğlu, Cemal Uşşak, Cevat Özkaya, Rıdvan Kaya, Hidayet Şefkatli Tuksal, Ahmet Faruk Ünsal, Üstün Bol, Nevzat Çiçek, Mehmet Bekaroğlu, Abdurrahman Dilipak, Ufuk Çoşkun, Fatma Bostan Ünsal, Yılmaz Ensaroğlu, Taner Ayaz, Betül Ayaz, Emrullah Beytar, Cihan Aktaş, Gülcan Tezcan, Cahit Koytak, Adnan İnanç, Neslihan Akbulut, Hilal Kaplan, Fadime

Özkan, Özlem Albayrak, Burhan Kavuncu, Bülent Şahin Erdeğer, Yasin Aktay, Ramazan Kayan, Hüseyin Hatemi, Kezban Hatemi, Nureddin Şirin.

Destekleyenler:

Bekir Berat Özipek, Nihal Bengisu Karaca, Altan Tan, İhsan Eliaçık, Ferhat Kentel, Şanar Yurdatapan, Mustafa Akyol, Nuray Mert, Murat Aksoy, Yıldırım Oğur, Orhan Kemal Cengiz, Baskın Oran, Erdal Doğan...

Dedelerimizin Borcu: SOYKIRIM ÖZRÜ

Muammer Öz*

İnsanlar bir çok şeyini atalarından alırlar. Dış görünüş gibi kalıtsal özelliklerin yanında, konuşma tarzı da eskilerden kalır. Hatta kimi ailelerin daha çekingen, kimilerinin daha agresif olması bile, pek çok zaman çocuklara aktarılır gider. Onlardan kalandan bazıları övünülerek anlatılır, bazıları da mahcup bir eda ile gizlenmeye çalışılır.

Bu günlerde biz doğmadan çok önce işlenen soykırımların mirası ile tekrar yüzleşmek zorunda kaldık. Bunlardan birisi Fransa tarafından inkarı suç sayılacak olan Ermeni Soykırımı. Diğeri bundan kısa bir süre önce Başbakanın adeta ağzından alevler çıkararak dillendirdiği Dersim Katliamı.

Soykırım suçu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 11 Aralık 1946 tarihli ve 96(1) sayılı kararı ile kabul edilen "Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme"de tarif edilmiştir. Sözleşme'nin 1. maddesinde "Sözleşmeciler Devletler, ister barış zamanında isterse savaş zamanında işlensin, önlemeyi ve cezalandırmayı taahhüt ettikleri soykırımın uluslararası hukuka göre bir suç olduğunu teyit eder" denilmektedir.

2. maddede "bu Sözleşme bakımından, ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen aşağıdaki fiillerden her hangi biri, soykırım suçunu oluşturur a) Gruba mensup olanların öldürülmesi; b) Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi; c) Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracak hesaplanarak yaşam şartlarını kasten değiştirmek; d) Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak; e) Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek;" şeklinde düzenlenmiştir.

Sözleşmedeki hükümler özellikle

tarihin en sofistike (!) katliamlarından biri olan Yahudi Soykırımı (Holokost) dikkate alınarak hazırlanmıştır. Buna göre "soykırım, ırk, siyasal görüş, din, sosyal durum ya da başka herhangi bir ayırıcı özellikleri ile diğerlerinden ayırt edilebilen bir topluluk veya toplulukların bireylerinin, yok edicilerin çıkarları doğrultusunda önemli sayıda ve düzenli biçimde yok edilmeleridir".

Soykırımlar incelendiğinde aşamaları olduğu görülmektedir. Birinci aşama toplumun bir kesiminin çoğunluğundan farklı olduğu vurgulanır. Bu farklılıklar din, dil, ırk, mezhep ve siyasi görüş olabilir.

**Bu günlerde biz
doğmadan çok
önce işlenen
soykırımların
mirası ile tekrar
yüzleşmek
zorunda kaldık.**

Özellikle dışlanmış ve horlanmış grupların soykırıma maruz kalma riskleri daha yüksektir. İkinci aşamada toplumda farklı kabul edilen bu grubun aslında insan olmadığı düşüncesi aşılanır. Bu grubun aslında "bir nevi haşere olduğu" ve "onları yok etmenin sevap olduğu" gibi düşünceler topluma yayılır. Bundan sonra aslında günlük hayatında gayet mülayim ve şiddete karşı olanların dahi soğukkanlılıkla insan öldürmeye başladığı bir aşamaya gelinir. Soykırımların birçoğu olağan hayatlarında şiddete bulaşmayan insanlar tarafından işlense de, hepsinde devletin ve siyasi iradenin parmağı vardır.

Yukarıdaki açıklamadan sonra her iki olayın da soykırımın temel özelliklerini taşıdığı görülecektir. Ermeni Soykırımı'nda farklı bir din ve ırktan olan bir grubun topluca yok edilmesi vardır. Gerçi resmi tarihe göre bu bir zorunlu göç olayıdır. Buna göre Ermeniler güvenlik gerekçesi ile zorunlu göçe tabi tutulmuşlardır.

Bu tarz bir zorunlu göçün ne anlama geldiğini belki en iyi Cengi Dağcı tasvir eder. Yurdunu Kaybeden Adam Romanında 2. Dünya Savaşı'nda Almanların Kırımı ele geçirmesini anlatır. Almanlar, Tatar Halkından bir ordu oluşturup Ruslara karşı savaştırmaktadır. Romanın kahramanı Albay Sadık'a Almanlar binden fazla Rus esiri teslim edip bir yerden başka bir yere götürmesini emrederler. Yolda giderken zaten bitkin olan Rus esirler yolculuk sebebi ile düşmeye başlarlar. Albay Sadık herkese yanındakine destek olmasını emreder ve yanındakini kaldırmayanı kendisinin bizzat vuracağını söyler.

Yolculuk sonucundan binden fazla esirden birkaç kişi haricinde herkes sağ olarak ulaşır. Almanlar Rus esirlerin sağ olarak geldiklerini görünce Albay Sadık öfke ile "biz esirleri sağ olarak getiresin diye mi yola çıkardık, en az yarısı telef olmalıydı" derler.

Dersim Katliamı da soykırımın temel özelliklerini taşımaktadır. Toplumun genelinden farklılık (Alevilik ve Zazalık) taşıyan bir topluluk uçaklarla bombalanmaktan, kimyasal gaz kullanmaya kadar toplu olarak yok edilmiştir.

Bu ikisi gibi üzücü olayların tanınması ve bunlardan dolayı özür dilenmesi gerekmektedir. Soykırımın tanınması sadece ahlaki bir gereklilikten öteye geleceğin inşası için de önemlidir. İnsana değer verilmediği, şiddetin ve ölümlerin mazur görüldüğü, kapalı toplumlarda soykırım olaylarının



Soykırımın olmadığının ispatı işini birkaç göstermelik belgenin ortaya konmasından ibaret görmemeli, konu ile ilgili tüm arşivlerin sansürsüz şekilde açılmalıdır.

olma riski daha yüksektir.

Her iki olayın da, soykırım olduğu ve özür dilenmesi gerektiğine kanaat getirmekle beraber, burada asıl tartışılmak istenen farklı bir konudur.

Bu günlerde her iki üzücü olayın da siyasi rant sağlanmak için kullanılması çok rahatsız edici ve kabul edilemez bir durumdur. Binlerce insanın hayatını kaybettiği ve acılarının bugün bile hissedildiği konularda takınılan tavır en hafif tabirle kaş yaparken göz çıkarmak olarak anlatılabilir.

Öncelikle, başbakanın yakın zamandaki Dersim açıklamaları yüreklice olmakla beraber, Kılıçdaroğlu'nu ve CHP'yi köşeye sıkıştırma amacı ile yapıldığının hissedilmesi ve üslup olarak bir özür dilinden ziyade kavga dilinin hakim olması derin çelişkiyi göstermektedir. Evet gerçekten Dersimliler bir özrü hak ediyorlar. Bu özür, ancak samimi olması ve beraberinde yıllardır yok sayılan Alevilerin varlığının ve Cem Evleri'nin resmi olarak tanınması gibi bir dizi tedbirle beraber olduğunda anlamlı olacaktır. Bu olmadan siyasi hesaplarla bu tür çıkışların yapılması geçmişte yaşanan olayların acılarını azaltmadığı gibi daha da artırabilir. Ölümüler üzerinden siyaset yapanlar,

soykırım suçunu işleyenlere manen ortak bile olabilirler.

Benzer şekilde Fransız siyasetçilerinin oy kaygısı ve Türkiye politikaları gereği Ermeni Soykırımı'nı inkar etmeyi suç sayması da, benzer derin çelişkiyi taşımaktadır.

Peki gerçekte bir özür nasıl olmalıdır? Öncelikle tutarlı ve samimi bir özür politikası oluşturulması gerekmektedir. Özrünün temelinde yatan mantık, Ermeni Soykırımından Kızıldere Katliamına, Doğu Türkistan'dan Darfur'a kadar kapsayıcı olmalıdır. Aksi takdirde bazı olayları görüp bazılarını görmezlikten gelmek özrünün samimiyetini sorgulatacaktır.

Bunun içinde sistemli bir eylem planı oluşturulması gerekmektedir. Bu eylem planının içeriğinde bulunması gerekenler şöyle sıralanabilir:

Öncelikle, devlet arşivlerinin açılması ile başlanmalıdır. Soykırımın olmadığının ispatı işini birkaç göstermelik belgenin ortaya konmasından ibaret görmemeli, konu ile ilgili tüm arşivler sansürsüz şekilde açılmalıdır. Bu bağlamda halen gizli tutulan Seyit Rıza'nın mezarının yerinin açığa çıkarılması bunlardan bir tanesidir.

Ayrıca, soykırımı bir yolla katılanların isimlerinin konduğu meydan, havaalanı, sokak v.b. gibi

**Bu bağlamda
inkar ve dışlama
politikaları terk
edilip, çok
kültürlülüğü
geliştirecek
tedbirler
alınmalıdır.**

yerlerdeki isimlerin değiştirilmesi gerekir. Aksi halde bir taraftan soykırım kınanırken, diğer taraftan bunu yapanların isimlerini bu mekanlara vererek bu kişileri onurlandırmak çelişkisine düşülmüş olur.

Yine önemli bir konu bu olaylarda hayatının ve malının kaybedenlerin mirasçılarının makul bir tazminat ödenmesi gerekir. Kaybedilen bir hayatın gerçek manada tazmini elbette mümkün değildir. Ancak bu yolla ölen insanlara saygıyı ve geride kalanlara da bu durumdan duyulan üzüntüyü ifade etmiş olmak açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca sürgüne gönderilenlerin ailelerinden geriye kalanlar için atalarının yaşadıkları yerlere dönmek isteyenlere uygun iskan yerleri sağlanması da bu politikanın önemli bir parçasıdır.

Bence en önemlisi soykırımı sebep olarak görülen farklılıkların (ırk, din, dil ve mezhep gibi) yaşayabilmesi için ortam oluşturulması gerekir. Bu bağlamda inkar ve dışlama politikaları terk edilip, çok kültürlülüğü geliştirecek tedbirler alınmalıdır. Bu sonuncusu saydıklarım arasından gerçekleştirilmesi en zor olanı gibi görünmektedir.

Buna paralel olarak Ermeniler ve Aleviler gibi gruplara eğitimden ibadethaneye kadar özerlik tanımak gerekmektedir. Var olan kültürün aksine bu grupların toplumda görülebilir olması için desteklenmesine ihtiyaç vardır.

Yukarda açıklamaya çalıştığım üzere hareket ve mantık açısından tutarlı bir özre şiddetle ihtiyaç vardır. Bu şekilde olmadan, siyasi hesaplarla bu üzücü olayları dile getirmek, sorunu çözmediği gibi daha da arttıracak, vicdanlardaki derin yaralara tuz basacaktır.

**İstanbul Barosu*

ANADİLDE EĞİTİM HAKKI

Mehmet Arif Koçer*

Bütün temel insan hakları metinleri, insanı ve insanın onurunu koruma altına almaya çalışır. Aslında bütün dinler de, ideolojiler de, insanın mutluluğunu hedeflediği iddiasındadır. Ancak soyut olarak insanı korumak ve mutluluğunu temin, insanın doğal veya sonradan edindiği tüm kimliklerinin somut olarak korunmasına dönüşmedikçe, bir anlam ifade etmeyecektir. İnsanın yaratılıştan getirdiği ırkı, rengi, dili veya sonradan edindiği dini, siyasi grubu v.s. tüm kimliklerinin olduğu gibi kabul edilmesi ve hukuken himaye bulması gerekir.

“İnsanın yaratılıştan getirdiği ırkı, rengi, dili veya sonradan edindiği dini, siyasi grubu v.s. tüm kimliklerinin olduğu gibi kabul edilmesi ve hukuken himaye bulması gerekir. Bunların içerisinde en önemlilerinden birisi şüphesiz “anadil” hakkıdır.”

Bunların içerisinde en önemlilerinden birisi şüphesiz “anadil” hakkıdır. Bu hakkın sınırlarının tespiti için öncelikle “anadili”nin ne olduğunun irdelenmesi gerekir. Anadil sadece çocuğun annesinin kullandığı dil değil, belki anne karnında geçirdiği dönemde bile duyduğu, bu seslerle anlam dünyasının kendisine göre oluştuğu dildir. Araştırmalarda, “4 günlük Fransız ve 2 aylık Amerikan bebeklerinin alındığı bir çalışmada bebeklerin kendi dillerine ait sözleri yabancı dilden ayırt edebildikleri gözlemlenmiştir.”¹ Dolayısıyla kişi ile

anadili arasındaki duygusal ilişki, yaşam boyu sürece kadar derin bağlarla örülmektedir.

Bu sebeple, Anadil, çocuğun başta ailesi olmak üzere, soyu, çevresi ve ulusundan bilinçli bir öğrenim süreci olmadan edindiği dildir. Kişinin kendi kimliğini bulması, topluluk kültürünün yaşatılması ve sonraki kuşaklara aktarılması açısından anadilin yazılı olarak nesilden nesile aktarılması da çok önemlidir.²

İslam inancına göre de, dil ve renk (ırk), yerler ve gökler gibi Yaradana has işaretler taşıyan ayetlerdir. Yine “göklerin ve yerin yaratılışı ile dillerinizin ve renklerinizin farklı oluşu da O'nun âyetlerindendir. Şüphesiz ki bunda bilenler için nice ibretler vardır”. (Rum Suresi, 22. Ayet) Buna göre her dil ve ırk, Allah'ın kelimelerinin ve kudretinin izleri ve yansımaları olup, bu yönüyle de kutsaldır. Ona savaş açmak, hem sonuçsuz bir çabadır, çünkü fıtrata/ yaratılışa karşı açılan her savaş kaybedilmeye mahkumdur, ayrıca inanç boyutu ile de çok tehlikeli bir girişimdir.

Said-i Nursi, “her kavmin mabihî” bekası olan adet-ı millîye ve lisan-ı kavmiye” diyerek³ anadilin her ırkın onunla devam edeceği temel unsurlardan olduğunu beyan etmektedir.

Hem de ‘lisan-ı maderzad’ (anadil)denilen, eşya-i hissiyat-ı millîyenin mâkesi (millî hislerin parıltıları) ve semerat-ı edebî şeceresi (edebî ürünlerin ağacı) ve âb-ı hayat-ı maarifin cedavili (eğitim ve öğretime hayat veren suyun aktığı oluk) ve kıymet ve tekemmülünüzün mizan-ı itidali (mükemmelleşmenizin denge ölçüsü) ve doğrudan doğruya herkesin vicdanına karşı menfez (pencere) açmakla hayt-ı şuaî (ışık demeti) gibi tesirâtı ilka edici (aşılabilir) ihmalinizle gayet müşevveş ve bazı dalları aşılarmış olan lisanınız, şecere-i tuba (cennet ağacı) gibi bir şecerenin (ağacın) tecellisine müstaid (ortaya

çıkmasına kabiliyetli) iken, böyle kurumuş ve perişan kalmış ve medeniyet lisanı olan edebiyattan nakıs (eksik) kalmış olduğundan, lisan-ı teessüfle (üzüntü ifadesiyle) lisanınız sizden hamîyet-i millîyeye (millî gayretinize) arz-ı şikâyet ediyor (şikâyetlerini sunuyor).

İnsanda kaderin sikkesi (mührü) lisandır. İnsaniyetin sureti (şekli) ise sahife-i lisanda (dil sayfasında) nakş-ı beyan tersim ediyor (ifadenin güzelliğini yansıtıyor, resmediyor). Lisan-ı maderzad (anadil) ise tabii olduğundan, elfaz (lafızlar, sözler) davet etmeksizin zihne geliyor. Alış-veriş yalnız mana ile kaldığından zihin çatallaşmaz ve o lisana giren maarif

“Anadil sadece çocuğun annesinin kullandığı dil değil, belki anne karnında geçirdiği dönemde bile duyduğu, bu seslerle anlam dünyasının kendisine göre oluştuğu dildir.”

(bilgi) “nakşun ale'l-hacer”(taşın üstüne işlenen nakış) gibi baki (daimi) kalır. Ve o ziyî-i lisan-ı millî (millî dilin kıyafeti) ile görünen her ne olur ise menus (alışılmış, cana yakın) olur. İşte hamîyet-i millînin (millî gayretin) bir misalini size takdim ediyorum ki, o da Mutkili Halil Hayalî Efendi'dir ki hamîyet-i millînin her şubesinde olduğu gibi, bu şube-i lisan (dil ile ilgili bölüm) meydanında “kasb-ı sebki” ihraz eylemiş (edebî yazılarda birinci olmuş). Ve lisanımızın esas olan elifba ve sarf ve nahvini (dilbilgisi, gramerini) vücuda getirmiş. Ve hattâ diyebilirim ki: Asr-ı hamîyet (gayret asrı) ve gayret ve fedakârlık ve himayet-i zuafa



(zayıfların gayreti) imtizac ederek (birleşerek) vücut-u manevisini teşkil etmiştir (manevi vücudunu oluşturmuştur). Hakikaten Kürdistan madeninden böyle bir cevher-i hamiyete (gayret cevherine) rast geldiğinden, bizim istikbalimizi onun gibi ümidinden bir çok cevahir ışıklandıracaktır.⁴

Yani, O'na göre, anadili, doğrudan doğruya vicdanlara yol bulup, anlamları radyum ışınları gibi zihne yerleştirdiği için öğrenmede en etkili yol, eğitim ve öğretim hayatının damarlarında dolaşan kan, bir milletin gelişmişliğinin ölçüm aleti, edebiyat ürünlerini meyve veren bir kelime ağacıdır. Bediüzzaman bu bağlamda, kaderin insan üzerindeki damgasının dil olduğunu, anadili ile zihne aktarılan bilgilerin, taş üzerine yapılan nakışlar gibi kalıcı olup, insan için tanıdık ve cana yakın görüneceğini ifade eder.⁵ Yine anadil, eğitim ve öğretime hayat verecek suyun/ kelimelerin aktığı oluk gibi olup, anadildeki kelimeler zihnin alışık olduğu sözler olduğundan, doğrudan manaya yoğunlaşılacağı için zihin zorlanmaz ve kalıcı bilgilere dönüşür. Anadilde yapılmayan eğitim-öğretimin, anadile kıyasla başarılı olmamasının önemli psikolojik sebeplerinden birisi de budur.

Şu cihan-ı medeniyette (medeniyet dünyası) ve şu asr-ı terakki ve müsabakatta (yükseliş ve yarış zamanında), sair ihvan (kardeşler) gibi yekâheng-i terakki olmak (ilerlemeye ayak uydurmak) için himmet-i hükûmetle (hükûmetin gayreti ile) Kürdistan'ın kasaba ve kurasında (köylerinde) mekâtib (okullar) tesis ve



“Bediüzzaman bu bağlamda, kaderin insan üzerindeki damgasının dil olduğunu, anadili ile zihne aktarılan bilgilerin, taş üzerine yapılan nakışlar gibi kalıcı olup, insan için tanıdık ve cana yakın görüneceğini ifade eder.”

inşa buyurulmuş olduğu ayn-ı şükranla meşhud (minnet ile görülmekte) ise de, bundan yalnız lisan-ı Türkîye (Türklerin diline) aşına etfal (bilen çocuklar) istifade ediyor. Lisana aşına olmayan (Türçeyi bilmeyen) evlâd-ı Ekrad (Kürd çocukları) yalnız medaris-i ilmiyeyi (ilim medreselerini) maden-i kemalât (kematat, yükselme kaynağı) bilmeleri ve mekâtib (okul) muallimlerinin (öğretmenlerinin) lisan-ı mahallîye (yerel dile) adem-i vukufı (bilmemeleri) cihetiyle maariften (eğitim-öğretimden) mahrum kalmaktadır. Bu ise vahşeti, keşmekeşi (karişıklığı); dolayısıyla

garbın şematetini (doğunun kuru gürültüsünü) davet ediyor.⁶

Şu medeni dünyada, Kürtlerin de diğer kavimlerle birlikte, yüksek idealler için yarışması noktasında gerekli seviyeye gelmesinde, Kürdistan'ın değişik yerlerinde okullar açılmasını olumlu bulur. Ancak, bu okullar anadilde eğitim yapmadığı için bundan sadece Türkçe bilen çocuklar faydalanmakta, diğerleri mecburiyetle, sadece dini eğitim yapan medreselere yönelmektedir. Bu okullardaki öğretmenlerin Kürtçe bilmemeleri de, bu noksanlığı katmerlendirmektedir. Halbuki, hem dini ilimler ile kalbini,



**“Dini ilimler ile kalbini,
fenni ilimler ile aklını
aydınlatan erdemli
nesillerin yetişmesi ile
Kürtler diğer
kavimlerin seviyesine
gelebilecek, dünyadaki
yükselişlerin harekete
geçirici gücü olan,
fazilet yarışına hakkıyla
katılabileceklerdir.”**

fenni ilimler ile aklını aydınlatan erdemli nesillerin yetişmesi ile Kürtler diğer kavimlerin seviyesine gelebilecek, dünyadaki yükselişlerin harekete geçirici gücü olan, fazilet yarışına hakkıyla katılabileceklerdir.

Bediüzzaman, çocukların eğitiminde öncelikle eğitimin anadilde yapılmasını, sonra da “lisan-ı resmiyeye ifrağ edilmesini” resmi dile çevrilerek verilmesini⁷ yani en azından anadil ve resmi dili bilen çocuklar yetiştirilmesini de teşvik eder. Özellikle dünyanın küçük bir köye dönüştüğü günümüz dünyasında, çok dil bilmenin gerekliliği ve ön açıcılığını kendi döneminden tespit ve teşvik etmektedir.

Numune-i imtisal (uyulması gereken örnek) ve sebeb-i teşvik ve terğib (teşvik ve rağbetlendirme nedeni) olmak için, Kürdistan’ın nikat-ı muhtelifesinden (çeşitli noktalarından), biri Artuş aşab cihetleri (merkezi olan Beytüşşebab cihetinde) yönünde; diğeri Mutkan, Belkan, Sason vasatında (ortasında); biri de Sipkan ve Haydaran vasatında olan nefis-i Van’da (Van’ın kendisinde), medrese nâm melufuyla (alışılmış ismiyle) ulûm-u diniye (dini ilimler) ve fûnun-u lâzime (lazım fenler) ile beraber, hiç olmazsa ellişer talebe bulunmak ve oraca medar-ı maişetleri (geçim vasıtaları) hükûmet-i seniyyece (değerli hükûmetçe) tesviye edilmek (karşılanmak) üzere üç dârü’t-tâlim (ilim ve öğretim yuvası) tesis edilmelidir. Bazı medarisin (medreselerin) dahi ihyası

(canlandırılması) maddî ve manevî Kürdistan’ın hayat-ı istikbaliyesini (gelecekteki hayatını) temin eden (sağlayan) esbab-ı mühimmesindendir (mühim sebeplerindendir). Bununla maarifin (eğitim-öğretimin) temeli teessüs eder (oluşur). Ve bu mebd-i teessüsten (kuruluşun başlangıcından) ittihad takarrur edecek (birlik anlayışı yerleşecek), ihtilâf-ı dahiliden (iç çekişmelerden) dolayı mahv olan kuvve-i cesimeyi (büyük kuvveti) hükûmetin eline vermekle harice sarfettirmek için hakkıyla müstahak-ı adalet (adaleti hak eder) ve kabil-i medeniyet oldukları gibi (medenî olmaya müsait), cevher-i fitriyelerini (doğuştan gelen kalitelerini) göstereceklerdir.⁸

Genel olarak tüm İslam kavimlerinin, özelde de Kürtlerin en önemli üç sosyal hastalığından biri olan

**“İdeali olan bu
üniversitede “lisan-ı
Arabi vacip, Kürdi caiz,
Türki lazım kılmak”
gerektiğini, üç dilin de
olduğu bir eğitim
tarzının gerekliliğini
vurgulamıştır.”**

“cehalet”in giderilmesi için, Kürdistan’ın üç merkezi noktasında, hem din ilimlerini, hem fen ilimlerini birlikte okutacak, Kürdlerin alıştığı “medrese” ismiyle okulların açılması gerektiğini söyler. Buralarda en az ellişer öğrenci, masrafları da devlet tarafından karşılanmak üzere okutulmalıdır. Ayrıca buralardaki mahalli bazı medreseler de canlandırılmalıdır. Böylece Kürdistan’daki eğitimin temeli tesis edilmiş olur. Bunun sonucu birlikte yaşama iradesinin güçlenmesi olacaktır. Böylece cehalet sebebiyle doğan sürtüşmelerle iç çekişmelerde yok olan Kürtlerin maddi kuvveti de, Osmanlı’nın ve ümmetin dış düşmanlara karşı kullanılmak üzere hizmetinde olacaktır. Böylece Kürtler adaleti hak eder, medeniyete müsait

olduklarını ve yaratılıştan gelen kalitelerini göstermiş olacaklardır.

Yine 1910 lu yıllarda 2.Meşrutiyetten hemen sonra, doğudaki Kürt aşiretlerini dolaşarak meşrutiyeti anlatırken, Medresetüz Zehra projesini detaylandırmış, ideali olan bu üniversitede “lisan-ı Arabi vacip, Kürdi caiz, Türki lazım kılmak” gerektiğini, üç dilin de olduğu bir eğitim tarzının gerekliliğini vurgulamıştır. Burada din ilimleri ile fen ilimleri birlikte okutulacaktır. Bu üniversitede özellikle mahalli dil olan Kürtçeyi bilen alimlerin çalıştırılması gerektiğini, böylece medrese ismiyle ve üç dilli eğitimi ile yerel halkın kendisine yakın bilip, daha çok sahip çıkacağını, ayrıca Kürt alimleri için de olumlu bir gelecek sağlanmış olacağını belirtir.

Hız. Peygamber (A.S.) ın kendin için istediğini kardeşin için istemedikçe hakiki mü’min olamazsın” beyanı da, inanç olarak İslamı seçenlerin bu kesin buyruğa uyarak, kendisi için istedikleri tüm insani hakları empati yaparak, ama, fakat v.s. kayıtlar koymadan, diğer ırktan insanlar için de istemek ve savunmak gibi ahlaki bir sorumluluk yüklemektedir.

Bugün, dünyada geline aşamada, azınlık haklarının neler olduğu değil, azınlığın tanımı konusunda tartışmalar sürmektedir. Ancak azınlıkların sahip olması gereken hakların listesi ve içeriği giderek genişlemektedir. Bunların en başında da anadilde eğitim hakkı yer almaktadır.

Azınlıkların ya da başka bir deyişle farklı olanların içinde bulundukları toplumun zenginliği olduğu anlayışı gelişmekte ve yerleşmektedir.

Çeşitliliğin çoğulcu, demokratik bir ülke için tehlike değil, birleştirici ve zenginleştirici bir unsur olduğu artık ortak görüştür. Bu yöndeki gidişat ise, çoğunluğun sahip olduğu hakların tümünün, azınlıklara yani farklı olanlara da, tanınması yönündedir.

Bu konu dünyada ve Avrupa’da birçok temel insan hakları metninde yer almıştır. Son dönemde ise daha açık ve yüksek sesle dillendirilmeye başlanmıştır. Temel insani metinlerde bir mutabakat olsa bile, Avrupa’da da uygulama ve yerel mevzuatta farklılıklar ne yazık ki devam etmektedir. İnsanoğlunun “ben” merkezli ve “insan” merkezli, iyi ve



kötü iki yanı orada da mücadeleye devam etmektedir.

Avrupa Birliği'nde konuşulan tüm dil ve lehçeler arasında yirmi üç tanesi resmî statüye sahiptir. Bu diller: Almanca, Bulgarca, Çekçe, Danca, Estonca, Hollandaca, İrlandaca, Litvanyaca, Matlaca, Fince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İsveççe, İtalyanca, Lehçe, Letonca, Macarca, Portekizce, Romence, Slovakça, Slovence ve Yunancadır. Avrupa Birliği'nin dil politikası her üye ülkenin kendi sorumluluğundadır.

AB'deki azınlık haklarının korunması meselesi daha çok her ülkenin kendi pratikleri, kurumların siyasal düzenlemeleri ve bireysel politikalarıyla alakalıdır.

Azınlıkları tanıma, haklarını koruma ve siyasi hayata katılma olanakları konularında AB'nin üyeleri arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. AB'nin azınlıkları korumak için ortak bir politikası yoktur, ancak böyle bir politikayı gelecekte oluşturabilecek bazı adımlar atılmaktadır.

Bu konuda, insanlığın ortak birikimleri ve değerleri arasında İnsan Hakları ve Çocuk Hakları Evrensel Bildirgeleri de vardır. Her iki bildirge de temel haklardan olan, insanın eğitim ve anadilinde eğitim hakkına özel vurgu yapar. Anadilde eğitim ise çocuğun sağlıklı gelişimi açısından vazgeçilmez öneme sahiptir. Uluslararası sözleşmelerde kendine yer edinmesi de bu yüzdendir. Bilimsel araştırma ve gözlem süreçlerinin sonucunda kendine özgü kavramları olan bir içeriğe de kavuşmuştur.

Bu bağlamda yapılan, 1991'de ABD'de Ramirez'in İspanyolca azınlık dilini konuşan 2 bin 352 öğrenciyi kapsayan çalışması ve sonucu şöyle çıkmıştır; Araştırmada öğrenciler üç farklı grup ve eğitim programına tabi tutulmuştur. Birinci grup sadece İngilizce, ikinci grup 1-2 yıl İspanyolca eğitimden sonra İngilizce, üçüncü grup ise 4-6 yıl İspanyolca eğitimden sonra İngilizce eğitim görmüştür. Sonrasında anadilinde uzun süre eğitim alan son kısımdaki grup zamanla İngilizce'yi anadili düzeyinde kullanabilir duruma gelmiş, çalışma grupları içinde en başarısız ise, anadilde hiç eğitim almayan birinci grup olarak görülmüştür. Bu grubun üyeleri sonraki

süreçte de diğer derslerden, yaş grubunun başarısının çok gerisine düşmüşlerdir.

Jim Cummins'e göre farklı kültürlerden gelen çocuklar baskın dilde eğitime başladığında, çocukla ebeveyn arasındaki iletişim kesilmekte ve pedagojinin temel kuralı olan, çocuğun deneyimlerle kazandığı bilgiler üzerinden öğretim yürütülmesi ilkesi ihlal edilmiş olmaktadır. Çocuğa doğrudan ya da ima yoluyla "kendi kültürünü okul kapısının dışında bırakacaksın" denildiği için çocuk kendisini reddedilmiş olarak hissetmekte ve çocuğun öğrenme ortamına aktif katılımı engellenmiş olmaktadır.⁹

"Türkiye Cumhuriyeti devleti, toplumsal barış için, başta anadilde eğitim hakkı olmak üzere, temel haklara ilişkin tüm bu hakları - hiçbir pazarlık konusu yapmadan tüm vatandaşlarına – tanıyarak ve uluslar arası sözleşmelerdeki ihtirazi kayıtları kaldırıp, toplumun önünü açabilecektir."

Sonuç olarak, Hz.Peygamber a.s. ın Veda Hutbesinde de belirttiği üzere kutsal olan insanın canı, malı, ırzı gibi temel haklarıdır. Uluslar arası evrensel hukuk ve Türkiye'de yaşayan toplumun inanç ve değerleri, farklı etnik kimlikte olmanın, bunların tüm kültürel haklarını tanımanın, çeşitliliği ve çok renkliliği korumak için yerinden yönetim ilkesinin, anadil ve anadilde eğitimin bir hak olduğunu açık bir şekilde karşımıza çıkarmaktadır. Bu haklar, ideolojilerin dogmalarına feda edilmemelidir. Yaratılış/ fıtrata karşı

durmanın topluma hiçbir getirisi olmamıştır/ olmayacaktır. Konunun sosyal boyutunda ise, Türkiye toplumu, imparatorluk bakiyesi, çok dilli, çok dinli bir gelenekten gelmesi yönüyle, empati yaparak, bu hakların doğallığını, haklılığını anlayabilir, ulus devlet anlayışının kendilerine giydirdiği "deli gömleğini" aşabilirler. Mevzuat boyutunda ise; Türkiye Cumhuriyeti devleti, toplumsal barış için, başta anadilde eğitim hakkı olmak üzere, temel haklara ilişkin tüm bu hakları - hiçbir pazarlık konusu yapmadan tüm vatandaşlarına – tanıyarak ve uluslar arası sözleşmelerdeki ihtirazi kayıtları kaldırıp, toplumun önünü açabilecektir. Nazım Hikmetin deyişiyle "Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine" barış içinde bir yaşama halinde böyle ulaşılabilecektir.

**Gönen 1.Noteri*

1- Elvan Karacan, Bebeklerde ve Çocuklarda Dil

Gelişimi, Klinik Psikiyatri sayı: 2000/3 264

2- [http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=10394]

Hatice Eroğlu Akdoğan mak. Erişim tarihi: 10.03.2011

3- Said Nursi, İhtimai Dersler, Zehra Yayıncılık,

2006, İstanbul, Nutuk, 23, 24

4- Said Nursi, İhtimai Dersler,

İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi, 191

5- [http://www.zehrademegi.org/risale-i-nur/makaleler/

246-kaderin-nsandaki-muehrue-ana-dil.html]

Erişim tarihi: 23.03.2011

6- Said Nursi, İhtimai Dersler, Makaleler, 507

7- Said Nursi, İhtimai Dersler, Münazarat, 85

8- Said Nursi, İhtimai Dersler, Makaleler, 508

9- BİA Net Haber Sitesi 19.02.2007 tarihli

Havva Sayar haberinden alınmıştır.

ADALET ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Suphan Erkan*

**Adl nedir? Bir şeyi yerine,
konumuna koymaktır.**

**Zulm nedir? Yerli yerince
koymamaktır.**

**Adl nedir? Mesela ağaçları
sulamaktır.**

**Zulm nedir? Dikene su vermektir.
Kale yerine, şahı sürmek oyunu
kaybetmek demektir.
Şah yerine fili sürmek, fili koymak
bile bilgisizliktir.¹**

"Adalet" kavramının bir "değer" olarak ifade ettiği anlamı, ele almaya teşebbüs ettiğimde, zihnimde beliren şeyin nedense bir "kuşatılmazlık ve belirsizlik" hali olduğunu fark ettim. Bu durumu, gerekçelendirmeye çalıştığımda, öncelikle kavramın, gerçeklikle temasını kurmadan anlaşılamayacağı sonucuna ulaştım. Çünkü ölçülemeyen ve özellikle insan denilen akıl ve irade sahibi tek varlığın, vicdanında huzur ya da huzursuzluk uyandırmayan bir gerçeklik alanı (evren) olmaksızın, adalet anlaşılmaz bir rüya olmaktan öteye gitmezdi.

Bu cümleden olarak her insanın sahip olduğu statü ve roller üzerinden, çevresiyle bir ilişki kurduğunu, adalet kavramının da bu noktada tezahür ettiğini söyleyebiliriz. Diğer deyişle, adalet, insanın merkezinde olduğu ilişkiler ağı üzerinden tanımlanabilen bir değer ve hükümdür. Bu bağlamda, insansız ve ilişkisiz adaletin kalbin olmasa bile, aklın kabul edemeyeceği bir varsayım olduğu söylenebilir. İnsan aklına ve davranışlarına konu olan adaletin, bu anlamıyla yeryüzünde tek bir insan yaşasaydı dahi bir sorunsal ve gerçeklik olarak varlığı, yine kaçınılmaz olurdu. İnsanın var olduğu noktada, adaletin anlaşılabilir, anlamlandırılabilir hale geldiğini söylemek de mümkündür.

Yeryüzü tarihi, insan-insan ve insan-

evren ilişkisinde insanın bu ilişkinin etkin öznesi olması dolayısı ile adalet kavramını ve karşısını üretmiş bir prosesi de ifade eder. Tam burada adaletin her mutlak veya soyut değer gibi, karşıtıyla anlaşılabilir olduğunu da tespit edelim. Zulüm olmazsa adalet anlaşılabilir bir değer olabilir miydi? diye de soralım.

Adalet'in anlaşılabilirliği sorunsalı üzerinden, yukarıda kısaca yaptığımız analiz kavramın anlamını keşfetmekte şüphesiz yeterli değildir. Ancak bu analizin adaletin anlaşılmasında hareket noktası olabilecek sonuçları şunlardır.

Adalet, bir başına algılanması güç, muğlak bir soyut değerdir.

Adalet, yaşadığı gerçeklik alanı (evren) içinde etkin özne olarak insanın geliştirdiği ilişkiler ağı ile şekillenen ve anlaşılabilen bir sorunsaldır.

Adaletle ilişkin hüküm kurduran zemin, insanın çevresiyle kurduğu ilişki ve bunun devamında gelişen olay ya da olaylar dizisidir.

Adalet, pek çok değer gibi karşıtıyla anlaşılabilir hale gelir.

Adalet, insanın etkin özne olduğu bir gerçeklik alanı içinde şekillendiğine göre, bu durum beraberinde adaleti, insanın tercih ve davranışlarıyla özdeş ve bir arada değerlendirmeyi gerektirir. Bu açıdan adalet, insanın rol aldığı olayların ve insan davranışlarının değişmeyen kodu, vazgeçilmez unsurudur.

* * *

Adalet -ya da köken olarak adl- kavramının sözlük anlamına bakıldığında, kavramın hemen her sözlükte karşılığı olarak "bir şeyi yerli yerince yapmak" , "doğruluğu

tartışılmayan akla ve vicdana uygun davranış" , "herkese layık olduğu muameleyi yapmak" , "zulüm etmemek" , "hakkaniyete uygun davranmak" gibi tanımların yer aldığını görürüz. Bu durum genel algı ve tanımlama eğiliminin de adalet ve insan davranışı arasında özdeşlik veya içiçelik olduğunu ortaya koyar. Bu genel geçer tanımlamaların işaret ettiği üzere adalet kavramının "ölçülülük" , "eşitlik" ve "hak edene hak ettiğini vermek" gibi unsurları taşıdığı açıklıkla görülebilir.

Buraya kadar soyut düzlemde bazı mülahazalar ortaya koyduk. Şimdi bir değer olarak adaletin, davranış ve olaya içkin doğası gereği, somut (müşahhas) örnek üzerinden bir anlamlandırma yapabiliriz. Örneğin; borç alma bir insan davranışıdır. Bu davranış, bir başkasının (malik) egemenlik alanında olan maddi bir varlığı (malı veya parayı) , onun (malikin) rızası ile iade etmek üzere yapılan karşılıklı bir anlaşmadır aynı zamanda. Borçlu, yapılan anlaşma gereği, bu borcu, alacaklısına iade ettiğinde hak yerini bulmuş olur. Adaletin bu basit örnek üzerinden açık anlamı, borcun alacaklının rızasına uygun olarak alacaklıya iade edilmesidir. Yine doğruluk, söze sadakat (ahde vefa), hak sahibine hakkını vermek gibi adalet kavramını oluşturan önemli unsurlar bu örnekte somut olarak görülebilir. Keza, işverenin işçiye emeğinin karşılığı olarak ücretini vermesi, kamu hizmetlerinden yararlanmada, herkese eşit muamele yapılması, eşlerin birbirlerine karşı, evlilik akdinden doğan karşılıklı hak ve yükümlülüklerle uygun davranması, yöneticilerin, güç sahiplerinin ve ebeveynlerin söz sahibi oldukları konularda, hakkaniyet sınırlarına uygun olarak, şartların gerektirdiği en uygun davranış biçimini icra etmeleri, ihlal edilen haklar için ihlal edene yaptırım uygulanması, suçluya davranışının mukabili, istihkakı olan cezanın uygulanması ve hatta



genel algılamamızın aksine olarak kişinin kendisi ile kurduğu ilişki anlamında bile olsa temizliğe önem vermesi, çalışkan olması, beden ve ruhuna zarar verici tüketim biçimlerinden uzak durması ve benzeri örnekler, adaletin sınırsız denebilecek çokluktaki somut tezahür biçimlerinden sadece bir kağıdır.

Bu çerçevede, en genel anlamı ile insan davranışı, adalet terazisinin ölçüsüne konu olan bir "durum"u ifade eder. Bir değer, ilke veya kavram olarak adalet, insan davranışına, dolayısıyla insana ve topluma düzen veren en temel bir dinamik olduğu gibi bireysel ve toplumsal anlamıyla sağlıklı bir işleyiştir. Tabiatıyla, adaletin insan davranışında etkinliği oranında, insanlığın her boyutuyla huzur katsayısının artacağı, adil davranış ile insanın mutluluğu arasında doğru orantı olduğu da sabık cümlelerin cümlesindendir.

* * *

Teoride insanlık ve hatta evren için, adaletin yaşamsal önemi olduğu konusunda tüm din, felsefe ve ideolojilerin düşüncesi ortakır: "Adalet, zorunludur, vazgeçilmez ve mutlak iyidir." Hemen her yaklaşım biçiminin iştirak ettiği bir yargının da : Adaletin aslında genel anlamı ile insanların çıkarlarına dokunsa bile uymak durumunda oldukları ilke ya da ilkeler manzumesi olduğu, hatta bundan öte yukarıda serdettiğimiz mülahazaları tamamlayacak şekilde, adaletin , ilkeye, kurala uygun davranmak pratiği olduğu netlikle söylenebilir.

Adaletin insanın davranış alanını düzenleyen ve davranışa özdeş karakteri göz önüne alındığında, adaletin bireysel ve toplumsal anlamı ile inşası için ihtiyaç duyulan temel düzenek ya da değişkenin ne olabileceği konusunda farklı teoriler ve uygulamalar vardır. Aslında bu sorunsala ilişkin yaklaşımlar indirgeyicilik riski taşımakla birlikte, iki temel ayrımla anlamlandırılabilir. Birincisi: Adaletin tesisi için mutlak surette devlet organizasyonunun güvencesinde bir hukuk sistemi olacaktır. Adalet, devletin tekelinde bir



insanlık ideali olup bu çerçevede değerlendirilmelidir. İkincisi : Adalet, temelini semavi dinlerde bulan ahlakın, bireyin iç dünyasına ve davranışlarına nizam veren ilkeleri ile inşa edilebilir, anlaşılabilir bir değer ve idealdir.

"Yaşadığımız dünyada, toplumda, adaletin tezahür düzeyi kaygı vericidir. İlkenin değil, ilkesizliğin, kuralın değil kuralsızlığın hakim olduğu bir dünyada yaşadığımız genel kabuldür."

Birinci yaklaşıma ilişkin olarak kısaca şunlar söylenebilir: Modern devlet sistemleri bir açıdan, en üstün gücü elinde bulunduran yegane meşru otorite olarak devletin pozitif hukuku işler kılacağı ve bu suretle adaleti sağlayacağı kabulüne dayanır. Modern siyasal teoride, bu ortak kabul "hukuk devleti" kavramı ile kavramsallaştırılmıştır. Bu insanlığın gelişme düzeyi ile paralel olarak varılmış bir sonuç, amaçsal bir nedendir. Ancak, adalet, insanlığın çok

önemli bir gelişim aşaması olmakla birlikte, "hukuk devleti" , "hukukun egemenliği" ve benzeri anayasal süreçlerin ürünü olan kavram ve ilkelerin, salt siyasal yönetimin konusu haline getirilmesi, kurumsal bir fonksiyona indirgenmesi, modern zamanlara özgü ciddi bir sorun gibi durmaktadır. Zira belirttiğimiz gibi adalet, her insan davranışına içkin olup insan davranışına yön veren, referans olan ideal ilkeler demektir. Devlet organizasyonunun (veya yöneticilerin davranışlarının) pozitif hukuk sistemine uygun olması da mezkur ideal adalet tanımı ile uyumlu görünmektedir. Ancak adaletin bir başına bu "durum"a indirgenmesi eksiklikler. Yaşadığımız dünyada, toplumda, adaletin tezahür düzeyi kaygı vericidir. İlkenin değil, ilkesizliğin, kuralın değil kuralsızlığın hakim olduğu bir dünyada yaşadığımız genel kabuldür. Yatay anlamı ile insanların birbirleri ile kurdukları ilişkilerden, yöneten, yönetilen ilişkisi biçiminde beliren siyasal, iktisadi ve her türden sosyal ilişki biçimine kadar, adalet yitik bir değer gibidir. Bu anlamda, adaletin inşasına ilişkin yukarıda değindiğimiz iki temel yaklaşım biçiminden birincisinin yani adaleti salt devletin bir fonksiyonuna indirgeyen yaklaşımın adalet idealine ulaşmamız için yetersiz olduğu açıklıkla söylenebilir. Üstelik, egemen bakış açısının (veya paradigmanın) bu yaklaşımı, bireyi ve ahlakı hatta bir açıdan toplumsalı ihmal edilişle pek çok soruna kaynaklık etmiştir. Birinci yaklaşımın



ahlaktan arındırılmış seküler doğasını içselleştirmiş uygulayıcıları olan ve iyi modeller olarak sunulan modern devletler, her yaşta bireyin, ailelerin anomisini aşmamakta, hatta yabancı düşmanlığı dâhil başka devletler ve halklar için yeni-sömürgecilik denebilecek marazi siyasetleri üretebilmektedirler. Bu da adaletin, adaleti arayan ve ona mutlak surette ihtiyaç duyan insanın algısında, gitgide gündem dışına taşınan farazi ve felsefi içerikli bir mitolojiye dönüşmesine yol açmaktadır. Bu algı ise genelleştiği oranda yaşadığımızdan çok daha ileri boyutta, kaosa götürücü büyük bir tehlike arz edebilir.

Adaletin inşası için ahlak temelinde bireyi ve toplumsal inşayı hedefleyen ikinci yaklaşıma ilişkin ise şunlar söylenebilir : Adalet, insan davranışlarını, yasaların öngördüğü bir çerçeveye sınırlamak değildir sadece. Kaldı ki bunun yeterli olmayacağı açık bir bilgidir. İnsanın tercihlerinin, davranışlarının saikini oluşturan nedenler, insanın hayata bakış açısıyla, inançları ve değerleri ile ilişkilidir. İnsanın, davranışlarında kendisini ahlaki açıdan sorumlu hissetmediği, yine ahlaki sınırlar içinde hareket etme duyarlılığı taşımadığı bir durumun nasıl kaotik bir toplumsal ortam oluşturduğu varsayım olarak değil, bir gerçeklik olarak modern tecrübeyle sabittir.

İnsanın tercihleri söz konusu olduğunda, aslında, ahlaki olanın temel olduğu, adaletin de tam bu vasattan türediği söylenebilir. İnsanlar ve topluluklar, modern ya da güçlü devletlerin olmadığı dönemlerde kökenini sistematik olarak semavi dinlerde bulan ahlak ile davranışlarına anlam ve biçim vermekte idiler. Bir başka ifade ile önceleri, semavi dinin iyi ve kötüye dair bilgisi, insanların yaşamının merkezindeki kurucu bir öğe idi. Modern devletlerin yeryüzünün tümünde etkin hale geldikleri, genel anlamı ile dini olanın yaşamın temel kodu olmaktan çıktığı modern zamanlarda, adaletin kaynağını oluşturan ahlakın insan yaşamındaki etkinlik katsayısı dibe vurmuştur. Bu da beraberinde, kuralı, yasayı, hukuku araçsallaştıran, ahlaka alternatif olarak

çıkartını mutlaklaştıran her rol ve statüde bireyleri, cemaat ve cemiyetleri türetmiştir. Sonuç : Yasa var, adalet yok. Devlet var, nizam yok. Ekmek var, açlık çok. Modern tecrübenin adaleti ve özgürlüğü bayraklaştıran ancak zulmü ve kaosu netice veren pratiğinin tashihe ihtiyacı vardır. Kuşkusuz modernleşme ve modern devlet tecrübesinin, adaleti kurumsallaştırmış ve bir hukuk sistemi olarak inşa etmiş olmasının insanlık adına sayısız faydası vardır. Ancak bu faydaların küresel anomiyi ve zulmün hegemonyasını izale edemediği de açıktır. Zulmün egemen olduğu dünyamızda ise adaletin yeniden

**“Gayet ciddi adalet
buhranları yaşayan
insanlığın ve
Müslümanların, adalet
için (ve daha pek çok
değer için) tavizsiz tek
kurtuluş adacığı olan
İslam'ın çağrısına
şimdi her
zamankinden daha
fazla ihtiyacı vardır.”**

inşası için insanlık tarihine nizam veren dinlerin her insan tekinin ve tüm insanlığın gelişimine katkı sunacağı tartışmasız olan iyiye ve kötüye dair bilgisine, ahlak öğretilerine bugün fazlası ile ihtiyaç vardır. Dinin ve dinlerin dolayısı ile ahlakın yükselişi, daha adil bir dünya için tek seçenek olarak durmaktadır. Karşılık bulması zor bir talep olsa da devlet sistemleri, özgürleştirdikleri yanılışı ile dinden uzaklaştırdıkları ve maddenin, çıkarın, tensel olanın ve bencilliğin esaretine mahkum ettikleri insana, özgürlüğünü iade etmeli ve bu suretle adaleti yeniden inşa etmelidirler. Bu noktada,

bu talebe direnen devlet denen "leviathan"lara inat, adil bir dünya için insan odaklı sivil toplum örgütlenmelerinin, dünyada ve ülkemizde gitgide etkinlik kazanan çalışmalarının kalıcı ve yapıcı değişimlerin habercisi olduklarını da vurgulamak gerekir. Kısacası, beklenen adalet, modernleşme tecrübesine ahlak aşısı yapılması ile ahlaka muti devlet ve bireylerle dönecektir. Yaşayışça ahlakın buyruğu ise müslüman için de, hristiyan için de, musevi için de , budist ve diğer din tabileri için de aynıdır. Zulmetmeyeceksin örneğin. Haram yemeyeceksin. Dürüst olacaksın. Bencil davranmayacaksın. vs. vs. Bunları hayatın gayesi itti haz eden iman sahiplerinin daha adil bir dünyayı inşa edecekleri açıktır. Hasılı, hakim trend, azalan sekülerlik, artan dindarlık ve ahlak olmalı.

Özellikle sekülerleşmiş dünyamızda, gayet ciddi adalet buhranları yaşayan insanlığın ve Müslümanların, adalet için (ve daha pek çok değer için) tavizsiz tek kurtuluş adacığı olan İslam'ın çağrısına şimdi her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır.

**İzmir Barosu*

1- Mevlana-Mesnevi-6. Cilt-Tirmid Padişahı Seyyid'in Delkak ile hikayesinden.

KIŞ TOPLANTISI KIZILCAHAMAM'DA YAPILDI



Aksiyoner Hukukçular 2012 Kış toplantısını Ankara Kızılcahamam'da yaptı.

Aksiyoner Hukukçular Derneği üyeleri 2012 Kış Toplantısı için Ankara'nın Kızılcahamam ilçesindeki Asya Termal Tatil Köyünde buluştu. Üyeler, 7-8 Ocak 2012 Cumartesi ve Pazar günü seminer ve dernek çalışmaları ile birlikte havuz ve kaplıcada keyifli vakit geçirdiler.

Programın birinci günü sabah seminerinde Av. Ali CAN stratejik planlama üzerine bir sunum yaptı. Öğleden sonra toplantıya davet edilen Av. Orhan Kemal Cengiz, Zirve katliamı ve Ergenekon Davası üzerine bir konuşma yaptı. Pazar günü, Dernek Başkanı Av. Emrullah Beytar ve Dernek Sekreteri Av. Rauf Çiçek'in moderatörlüğünde dernek faaliyetlerine ilişkin konular konuşulup tartışıldı.

Suriyeli Mülteciler Vesilesiyle

Taner Kılıç*

İçinde bulunduğumuz dönemde mültecilerin sorunlarını özel olarak hatırlatmaya, değişik rakam ve istatistikler sunmaya hiç gerek yok. Zira son zamanlarda Tunus, Mısır, Libya, Suriye ve son olarak yeniden Somali'deki gelişmelerden ötürü birçok insanın yollara düşerek güvenli bir sığınak aradığını hemen her gün bütün dünya olarak medyadan takip ediyoruz. Bu yolculuklarda önemli sayıda insan yollarda kurban oldu; üstelik bu kez yaşamsal tehlike altında görülenlere kasten yardım edilmemesi gibi insanlık adına utanç verici tavırlara da tanık olduk. Son bir yılı aşkın süreç içinde iyice yoğunlaşan Suriyeli mülteciler meselesi ise dünyanın her coğrafyasında ve tüm zamanlarda çok önemli olan bu insanlık dramını bize yine yakıcı bir şekilde hatırlattı. Genellikle pek de duyarlı olmadığımız geçmiş zamanlardaki veya uzak coğrafyalardaki insanların dramı şeklinde değildi bu kez. Can havliyle yollara düşen, üzerlerine doğru dürüst bir elbise ve ayakkabı bile alamadan kaçan insanları yanı başımızda görmek bizlere olayın ciddiyetini ve vehametini çok edici bir şekilde bir kez daha gösterdi.

Türkiye'ye sığınmaların başladığı ilk günlerde Suriyeli mültecileri iskan edildikleri kampta ziyaret eden Dışişleri Bakanı "insanların gözünde korkuyu gördüm, evini barkını bırakarak gelen 70 yaşında tek başına bir kadının halini anlamak lazım" şeklinde bir demec verdi. İşte mültecilik tam olarak budur ve bunun için hiçbir siyasi veya ekonomik hesaplara girişmeksizin korunmaları gerekir. Bizler Suriyeli veya Filistin, Afganistan, Somali, Sri Lanka, Eritre veya dünyanın başka sancılı bölgelerinden gelen her sığınmacının gözüne bakabilsek aslında aynı korkuyu, çaresizliği, travmayı ancak tüm bunlarla birlikte

tutunmak istedikleri ümidi görebileceğiz. Bu nedenle her ne kadar ülkemiz tarihi göreceli olarak bu konuda iyi bir geçmişe sahip olsa da günümüz Türkiye'sindeki sığınmacılara nasıl bir mevzuat ve uygulamanın reva görüldüğünü merak edip araştırabiliriz.

Suriyeli mültecilere yardımda, bu kez Türkiye fiziken ve ruhen hazırlıksız yakalanmadı. Görülebildiği kadarıyla mültecilere daha ilk günlerden itibaren sınırlar açık tutuldu, tıbbi ve insani yardım sağlandı. Medyadaki kimi strateji uzmanlarının hemen girişmeye başladıkları maliyet hesaplarına

Suriyeli mülteciler meselesi ise dünyanın her coğrafyasında ve tüm zamanlarda çok önemli olan bu insanlık dramını bize yine yakıcı bir şekilde hatırlattı.

hükümet itibar etmedi ve bizzat Dışişleri Bakanının ağızından "10.000 insan gibi bir sayı sınırlamasına sahip olmadıklarını" en başta bildirdi. Oysa 1. Körfez Savaşı sonrasında Halepçe'den kaçan 460.000 Kürt sınırlarımıza ulaştığında bu kişileri ülkeye sokmama yönünde ciddi bir direnç gösterilmişti. Ekolojik dengenin bozulmasından tutun da ülkedeki Kürt sorununa kadar birçok gerekçe ile bu kitlenin ülkeye sokulmaksızın barınması ve ulaştırılması güç kararla kaplı dağ geçitlerinde bir tampon bölgede tutulmaya çalışıldığını, bunun

da Türkiye dışında oldukça tepki ile karşılandığını hatırlamamız lazım. BM Güvenlik Konseyinin devreye girmesi, Kuzey Irak'ta uçuşa yasak bölge oluşturulması, Çekiç Güç'ün bölgeye konuşlanması ile güvenli bir hat oluşturulabilmiş ve ancak bundan sonra bu kitlenin sorunları daha normal bir şekilde çözüm yoluna girmişti.

O dönemde fark edilen bir başka önemli husus, İHEB madde 14 ile temel bir insan hakkı olarak tanınan, Türkiye'nin de hazırlayıcı ve imzacı tarafı olduğu 1951 Cenevre Sözleşmesi ile bir uluslararası koruma alanı olan iltica hakkına ilişkin ülkede hiçbir mevzuatın olmadığıdır. Normalde böylesi bir temel insan hakkı Anayasada koruma alanı bulması gerekirken ülkemizde bu alanı düzenleyen yasa ve hatta tüzük ve bir yönetmeliğin bile olmadığı tespit edilmiştir. Mevzuattaki bu ciddi boşluk ile tüm uygulamanın idari tasarruflar altında yürütüldüğü, hemen hiç yargısal ve idari denetimin yapılmadığı fark edilmiştir. Ancak bundan sonra 1994 yılında çıkarılan bir yönetmelik o zamandan bu yana halen ülkemizde iltica hukukunun temel metni olarak işlev görmektedir.

Ancak ülkedeki bu alanda çalışan hak örgütleri ve sivil toplumun zaman içinde kapasite oluşturması, avukatların bu mağdur kesime daha çok ilgi göstermesi, alan hakkında iç hukuktan ziyade AİHM'de alınan önemli ve ağır kararlar ve nihayet AB üyelik müzakere süreci gibi önemli gelişim süreçleri bu alana tutulan ışıltı sürekli yükseltmiş ve kanaatimce eskiden zifiri karanlık olan bu idari süreç "nispeten" aydınlatılmıştır. Böylelikle bu mevzuat ve bu uygulamanın olması gereken kriterlerin çok gerisinde kaldığı, geçmiş tarihteki olumlu örneklerle övünüp şişinmenin

hiçbir anlamının olmadığı, günümüzden geleceğe artık ciddi değişiklikler yapılması vaktinin geldiğini ve hızla geçmekte olduğunu, İçişleri Bakanlığı içinde bir irade görmüş ve harekete geçmiş bulunmaktadır.

Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı tarafından takriben 3 yıl önce kurulan "İltica ve Göç Bürosu" bu yönde aldığı önemli inisiyatifle ülkede ilk kez bu alana ilişkin bir yasa hazırlığına girişti. Üstelik bunu Türkiye'deki yasama faaliyetlerinde hemen hiç görmediğimiz bir şekilde alanda çalışan sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerle istişare süreçleri işleterek yaptı. Birçok değişikliği içeren bu yasa taslağı elbette başka birçok yazının konusunu oluşturmayı hak ediyor ancak bu aşamada sadece işaret etmek isteriz ki; 1990'lı yılların başındaki Türkiye sığınmacıları ülkeye sokmayarak onları karlı dağ başlarında tutmaya çalışan, kendine siyasi ve ekonomik anlamda güvenmeyen, hukuk olarak ise bu alana ilişkin hiçbir mevzuat kısıntısı bulunmayan bir Türkiye idi. 2010 sonrası Türkiye'si ise sığınmacıları bir tehdit olarak görmediğini açık bir şekilde ifade ediyor, siyasi ve ekonomik olarak bir güven söz konusu ve Türkiye tarihinde ilk kez bu alanda kapsamlı bir yasa, ilgili alt mevzuat ve özel bir birimin oluşturulmasının eşiğinde.

İşte tam da bu konjektürde ülkemize sığınan mültecilerin ulusal, uluslararası sivil toplum kuruluşları ve medya ile irtibat kurmalarına izin verilmemesini anlamak bizce hiç mümkün gözüküyor. Tüm inisiyatifi elinde bulunduran Dışişleri Bakanlığı'nın bu konuda da artık daha özgürlükçü, şeffaflıktan yana ve insan haklarını önceleyen tutumlar içine girmesi beklenirken halen eski refleks ve korkulara kapılmasını anlamlandırmakta ciddi güçlük çekiyoruz. Mültecilere ve yaralılara kapısını açan ve üstelik kapının açık kalacağını deklare eden Türkiye'nin gelen kişilere uyguladığı bu tecrit ve

izolasyona mantıklı bir anlam verebilmemiz mümkün değil. Bazı gazete haberlerinde yer aldığı şekliyle Dışişleri Bakanlığının bu temaslara yabancı ülkelerin istihbarat örgütlerinin burada faaliyet göstermesine engel olmak adına medya ve sivil topluma ambargo uygulandığı şeklindeki yorumlara inanabilmek bizce mantıklı gözüküyor.

Türkiye'nin, bir kısım bürokrasisinin köy ve şehirleri askerlerce kuşatma altına alınmak üzereyken Suriye'den can havliyle kaçarak gelen kişilere ısrarla "mülteci" yerine "misafir" demeyi

Mülteciler halen bir müddet sabretmemiz ancak ondan sonra başkaca ülkelere gitmeleri beklenen kişiler olarak Türkiye'de yaşamaya devam edeceklerdir. Bu haliyle ortada bir reformdan bahsedilemeyeceği açıktır.

tercih etmesi; üstelik bununla sınırlı kalmayıp bir de her "mülteci" dendiğinde "misafir" kelimesiyle bunu değiştirme çabası içine girmesi yine bir başka anlam veremediğimiz yanlış algılayış ve tutumdur. Bizce Suriye'den gelen bu kitleye "mülteci" yerine "misafir" denmeye çalışılması terminolojik bir bilgi eksikliğine dayanmıyorsa kasıtlı bir manipülasyon gayretine işaret ediyor demektir. Bunun ise yurt içine ve dışına bakan farklı amaçları olabilir. Yakın zamana kadar bu şekilde "misafir" tanımlamasında ısrar edilmiş iken yurt içi ve dışından gelen tepkilerle birden AB'nin Yugoslavya ve Kosova'dan

Avrupa'ya kaçan mülteciler için ürettiği "geçici sığınmacı" tanımlamasına sarılması nispeten olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir ise de kanaatimce yeterli değildir. Türkiye'de kerhen kabul edildiği görülen bu prosedürün AB usul yönergelerinde tanımlanan usul güvencelerinin (ki bunların da yeterliliği tartışma konusudur) Türkiye'de henüz söz konusu olmaması bu kişilerin insan haklarını tehdit edici boyuttadır.

2011 yılının başından itibaren gelişen Arap Baharı ile dünya uluslararası iltica korumasının ne kadar önemli ve hayati bir mesele olduğunu bir kez daha anladı bence. Bundan dolayı umarız tüm dünya ülkeleri önceki yıllardan bu yana yavaş yavaş gelişen göçmen ve mülteci karşıtı siyasi ve ekonomik politikalarından vazgeçerek insanı merkeze alan politikalar üzerine yeniden yoğunlaşmaya çalışır ve 1951 sözleşmesini günümüz koşullarına uyarlayarak izleme ve takip mekanizmaları gibi imkânlarla geliştirebilir. Türkiye'nin ise artık 1990'lı yılları çok geride bıraktığı, 2010'lu yılların kendisine sağladığı siyasi ve ekonomik güç ile ülkede ve bölgede insan haklarından yana ve doğru terminoloji ile uluslararası koruma içinde üstlenmesi gereken inisiyatifi üstlenmesi ve artık eski refleks ve korkularından sıyrılması vaktinin geldiğini görmesi gerekmektedir. Ancak büyük bir reform olarak sunulan yeni Uluslararası Koruma Yasası Türkiye'de kuşkusuz önemli bir gelişme olarak kabul edilse de 1951 Sözleşmesine konulan coğrafi sınırlamanın devam etmesi yönündeki irade muhafaza edildiğinden henüz mültecilerle birlikte yaşama isteğimize yönelik bir açılım gerçekleştirilmemektedir. Mülteciler halen bir müddet sabretmemiz ancak ondan sonra başkaca ülkelere gitmeleri beklenen kişiler olarak Türkiye'de yaşamaya devam edeceklerdir. Bu haliyle ortada bir reformdan bahsedilemeyeceği açıktır.

**İzmir Barosu*

Müflis Şirketlerde Vergi Beyannamesi

Ahmet Ağaç*

Konuya girmeden önce iflas ve tasfiye hakkında bir kısım açıklamalar yapmak gerekmektedir. Çünkü asıl konu, müflis şirketlerle, tasfiye haline girmiş şirketlerin aynı türden ve aynı hükümlere tabi olduğu zannından kaynaklanmaktadır. Halbuki, iflas ve tasfiye haline girme farklı iki müessesedir. İflas eden şirketlerde en önemli kurum iflas masasıdır.

A) İFLAS MASASI VE HUKUKİ STATÜSÜ:

İflasla birlikte müflisin malvarlığı üzerinde ehliyeti kısıtlanmış olur.

Bir tüccarın iflas etmesiyle birlikte bütün malvarlığı bir masada toplanır. "İİK Madde 184 - İflas açıldığı zamanda müflisin haczi kabil bütün malları hangi yerde bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur. İflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar masaya girer." İflasla birlikte müflisin malvarlığı üzerinde ehliyeti kısıtlanmış olur. Malvarlığı zorunlu olarak müflisin elinden alınır. Bu durumda alacaklılar tarafından izin verilmesi hariç, müflisin ticaret yapması yasak olduğu gibi, malvarlığı bulunmadığı için fiilen mümkün de değildir.

İİK Madde 191 - Borçlunun (müflisin) iflas açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür." Bundan müflisin masaya girmeyen mallarının bulunabileceği sonucu çıkmamalıdır. Aksine ticari değeri olan her mal masaya girer. Ancak şahıs iflaslarında geçimi için zaruri olan malı bırakılır.

İİK Madde 216 - Kendisine ayrıca müsaade edilmeyen müflis tasfiyenin devamı müddetince iflas idaresinin emri altında bulunmakla mükelleftir ve

icabında zabıta kuvvetleriyle getirilir. İflas idaresi müflise, hususiyle emri altında tuttukça münasip miktarda muavenette bulunabilir." Bu hüküm müflisin borçlarını maksimum karşılamak için lazım olan, her türlü bilgiyi vermeye ve muaveneti yapmaya mecbur olduğu anlamına gelir.

Bir tüccarın iflası ile birlikte malvarlığı elinden alınarak bir masada toplanır. Masada toplanan bu mallar alacaklıların yönetimine verilir. Alacaklılar da seçtikleri iflas idaresi vasıtasıyla masayı yönetir ve temsil ederler. Masa malvarlığını nakde dönüştürerek alacaklarını tahsil ederler. İflas bir cebri ve toplu tahsilât yöntemidir. Alacak tahsili gayesi ön plandadır. TK Md 261/2 "Şirketin iflası halinde alacaklıların haiz oldukları haklar iflas masasına geçer," bu hükümden müflisle ilgili aynı haklar olarak anlamak gerekir.

Bütün bu açıklamalardan, iflas masasının, müflisin malvarlığının toplandığı hayali bir masa olduğu, tüzel kişiliğinin bulunmadığı, yönetme yetkisinin alacaklılarda olduğu, alacaklılar iflas idaresi vasıtasıyla yönetme yetkilerini kullandığı, şirketi temsil etmediği, dava ehliyetinin bulunduğu anlaşılmaması gerekir.

Tüccarın iflası ile birlikte malvarlığı elinden alınarak bir masada toplanır. Masada toplanan bu mallar alacaklıların yönetimine verilir.

B) İFLAS İDARE MEMURLARININ GÖREVLERİ VE HUKUKİ STATÜLERİ

TK Madde 437- (1) İflas hâlinde tasfiye, iflas idaresi tarafından İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır. Şirket organları temsil yetkilerini,

İflas idare memurlarının ticaret siciline tescil ve sicil gazetesinde ilan edilmeleri mümkün değildir. Çünkü temsil ettikleri müessese olan iflas masasının tüzel kişiliği yoktur.

ancak şirketin iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlar için korurlar.

İflas idaresinin görevleri ile yetkileri belirlendiği zaman, Müflis şirket yetkililerinin, yukarıdaki kanun maddesinde işaret edilen görev ve yetkileri belirlenecektir. İİK Madde 226 - "Masanın kanuni mümessili iflas idaresidir. İdare masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla mükelleftir." Yanlış anlaşılan bir husus da, iflas idaresinin şirketin temsilcisi olarak algılanmasıdır. Bu algı tamamen yanlıştır. İİK 226 göre açıkça masanın temsilcisi oldukları sadece masa malvarlığını yönettikleri açıktır. Dolayısıyla şirket adına imza atmaya, temsil etmeye yetkileri yoktur. Zaten aksi olsaydı iflas idare memurlarının isimleri şirketi temsile yetkili oldukları ticaret sicil gazetesinde ilan ve sicile tescil edilirdi. Halbuki böyle bir durum söz konusu değildir. Sicil kontrol edildiğinde şirket temsilcileri olarak hala müflisin eski temsilcileri görünür. İflas idare memurlarının ticaret siciline tescil ve sicil gazetesinde ilan edilmeleri mümkün değildir. Çünkü temsil ettikleri müessese olan iflas masasının tüzel kişiliği yoktur. Almış oldukları kararlar, iflas müdürünün imza onayı ve iflas dairesi mührüyle üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade eder. Fakat uygulamada daha çok alınan kararlar resmi yazı haline getirilip iflas müdürünün imzası ile 3. şahıslara iletilmektedir.



Tasfiye halinde ise, tam tersine tasfiye memuru şirketi temsile yetkili olduğu tescil ve ilanı, tasfiye ilanı ile birlikte yapılır. Ticaret siciline, tasfiye memuru olarak görülür. Bu durumda şirket tüzel kişiliğini temsil eder ve şirket adına, imza yetkisi vardır.

İİK Madde 223 - "İflas idaresi üç kişiden oluşur. Toplanan alacaklıların yapacağı seçimde, bu sayının iki katı, bu konuda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip kişi aday gösterilir." İflas idaresine genelde bu işi iyi bilen müflis şirketle alakası olmayan avukatlar seçilmektedir. Ücretleri masaya giren nakit miktarından oransal olarak ödenmektedir. Ücretlerin az olması nedeniyle bu işe çok fazla talipli çıkmadığını belirtmekte fayda vardır. Tasfiye memurları ise aylık serbestçe takdir edilen ücreti alabilmektedirler. Bu halde iflas idare memurlarını vergi sorumlusu ilan etmek, şirketi temsil ettiklerini iddia etmek, iflas müessesinin amacına zıt, altından kalkılamaz bir yüküdür. İİK 226.maddesinde açıkça ifade edildiği gibi, sadece iflas masasının temsilcisi ve yöneticisidir. Vergi beyannamelerine şirket temsilcisi olmaması nedeniyle imza atma yetkisi yoktur. Daha evvel açıklandığı gibi iflas masası şirket tüzel kişiliğinden ayrı bir müessesedir. Ona tabi, ona hâkim veya onun bünyesinde bir kurum değildir.

Eleştirilmesi gereken bir konu da

iflas masasının kazanç sağlaması mümkün olması nedeniyle, vergi beyannamesi vermesi gerektiği konusunda görüş belirtilmesidir. (Sümer Altay, Türk İflas Hukuku 2. Cilt S 1308) Böyle bir şeyin olması, olma ihtimali mümkün değildir. Böyle bir düşünce tarzı ancak iflası teorik değerlendirmekten kaynaklanmaktadır. İflasın maksadı, müflisin malvarlıklarından, alacaklıların eşit tatminidir. İcra işleminin toplu halidir. İcra dairesinin ne kadar kazanç sağlama imkânı varsa, iflas masasının da o kadar kazanç sağlaması mümkündür. Kazanç, ancak ticaret yapmakla yani mal almak ve satmakla mümkündür. İflas masasının mal alması mümkün değildir. Fakat yapılan tasfiye esnasına vergiye tabi bir olay meydana gelirse, iflas müdürlüğü tarafından yerinde kesilen bu vergi, iflas müdürlüğünün bağlı olduğu vergi dairesine iflas müdürlüğü adına yatırılır. Yani vergi kaybı kesinlikle söz konusu değildir.

C) ŞİRKETLERİN TASFİYE HALİNE GİRMESİ VE İFLASTAN FARKLARI:

Şirketler iradi olarak veya mahkeme kararıyla tasfiye haline girebilirler, burada maksat şirketin tasfiye edilip kapatılmasıdır. Herhangi bir alacağın tahsili değildir. İflas ve tasfiye arasındaki farklardan bazıları şunlardır.

Sadece şirketler tasfiye haline

Şirketler iradi olarak veya mahkeme kararıyla tasfiye haline girebilirler, burada maksat şirketin tasfiye edilip kapatılmasıdır.

girebilirler, şahıs tacirler (Ticaret kanunu anlamında) tasfiye haline giremezler. Tasfiye sadece şirketler için düzenlenmiştir

Oysa bütün tacirler iflas edebilirler. TK. Md. 20 "Tacirler her türlü borçlarından dolayı iflasa tabi oldukları gibi... Tasfiye haline girmiş şirketler hiçbir şekilde kısıtlamış değildir. Sadece amacı değişmiştir. Tasfiye haline girmiş şirketler de iflas edebilirler. TK Md. 270" Kollektif şirketin tasfiye haline girmesi şirketin iflasına engel olmaz." Tüm ticari şirketler, tasfiye halinde iken, iflas edebilirler.

Bir şirketin tasfiye haline girebilmesi için aktifinin pasifinden ziyade olması gerekir. Aktifi pasifinden az ise iflas ile sonu erer. (İİK 178 İİK 345/a)

Tasfiye, şirket bünyesinde yapılır. Tasfiye memuru temsilci olarak ticaret sicil memurluğunda ilan ve tescil olunur. Dolayısıyla şirketin kanuni temsilcisidir. Şirket adına beyanname verebilir. İflas, adliye bünyesinde icra



iflas müdürlüğünde açılacak bir takip ve sonrasında tasfiye dosyasında yapılır. Tasfiyeyi yapan iflas idaresi, sadece masada toplanmış olan malvarlığını tasfiye eder. İflas masasının temsilcisidir. Şirket temsilcisi olarak ticaret sicil memurluğuna ilan ve tescili mümkün değildir. Tüzel kişi veya gerçek kişi, müflis şirket veya şahsın temsilcisi değildir. Müflis şirket iflas masasından ayrı olarak kendi temsilcileriyle kendini temsil eder.

İflasta - tasfiye İİK. hükümlerine göre yapılmak zorundadır. Çünkü bir tahsilat işlemidir. Tasfiye halinde ise tasfiye iradi olarak şirket organlarınca kararlaştırıldığı şekilde yapılabilir.

Bütün bu açıklamaların yapılması zorunluluk arz etmektedir. Çünkü, iflas ve tasfiyeyi birbirinden ayıramayan karar vericiler, iflası, tasfiye haline girme olarak telakki edip, iflas masasını şirket tüzel kişiliği, iflas idare memurlarını da tasfiye memuru gibi şirket temsilcisi olarak görmekte ve sorumlu tutmaktadır.

D) MÜFLİS ŞİRKETLERDE VERGİ BEYANNAMESİ VERİLME SORUNU

Müflis Şirketlerde beyanname verilmesinin gerekip gerekmediği pratikte devamlı sorun olmaya devam etmiştir.

ame verilmesinin gerekip gerekmediği pratikte devamlı sorun olmaya devam etmiştir. Vergi idaresi, beyanname verilmesi gerektiğini beyan ederek, beyanname-lerin verilmemesini, resen tarhiyat ve vergi cezalarına sebep olarak görmekte ve uygulamaktadır.

İflas hukuku alanında çalışan hukukçuların görüşü ise, müflis şirketlerin beyanname vermesi gerekmediği, bu konuda yasal bir zorunluluk bulunmadığı doğrultusundadır. Bu farklı iki görüş, bakış açısındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır.

Vergi idaresi, iflası, vergi mevzuatı açısından değerlendirmekte ve anlamlandırmaktadır. Çoğunlukla iflası,

tasfiye müessesesi ile karıştırmakta ve aynı türden olduğu ve aynı hükümlere tabi olduğu zannedilmektedir. Hatta o kadar ki; iflas eden şirketlerin müflis unvanı aldıkları ihmal edilmekte ve şirket unvanları kullanılırken iflas halinde unvanı kullanılmaktadır. Tasfiye halindeki şirketler için tasfiye halinde unvanı kullanılmakta, iflas etmiş şirketler için müflis unvanı kullanılmaktadır.

TK. Md. 20 "Tacirler her türlü borçlarından dolayı iflasa tabi oldukları gibi..." Oysa hakiki şahısların tasfiye haline geçmesi, mümkün değildir. Tasfiye sadece şirketler açısından mümkün olması nedeniyle, iki müessese arasında ilk ayırım olarak göze çarpmaktadır. İkinci ayırım olarak tasfiye iradi, iflas cebri bir (ticaretin terki) sona erme şeklidir. Malvarlığını kaybeden müflisler zorunlu olarak ticareti terk etmektedirler. Bu ayırım tasfiye süreci ve temsilciler olarak devam etmektedir. Yukarıda daha detaylı iflas ve tasfiye arasındaki fark açıklanmıştır.

E) VERGİ DAİRELERİNİN VERGİ TARHI SORUNU:

Başka bir konu ise müflisin borçlarının muaccel hale gelmesi ve bunda güdülen maksattır.

İİK Madde 195 -" Borçlunun taşınmaz mallarının rehini suretiyle temin edilmiş olan alacaklar müstesna olmak üzere iflasın açılması müflisin borçlarını muaccel kılar. İflasın açıldığı güne kadar işlemiş faiz ile takip masrafları anaya zammolunur." İİK Madde 191 -" Borçlunun iflas açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür." İflasta maksat, müflisin malvarlığının bir masada toplanması ve bu masadan borçlarının dağıtılmasıdır. O nedenle borçları muaccel hale gelmelidir ki belirli olsun, alacaklılar arasında adil bir bölüşüm yapılsın. Müflisin iflastan sonra yapacağı herhangi bir tasarrufla borcunu çoğaltması da, kanunen yasaklanmış ve geçersiz sayılmıştır.

a) Müflisin iflastan önceki işlemlerinden kaynaklanan vergiler.
Müflisin, iflastan önceki işlemlerinden

kaynaklanan vergilerin, tarh, tahakkuk, tebliğ, kesinleşme, işlemlerine gerek duyulmadan, iflas masasına kaydedilmesi gerekir. Çünkü müflisin müccel borçları muaccel hale gelir teriminden bunu anlamak gerekir. Bu şekilde tahakkuk edilecek vergi alacağı masaya tebliğ edilmek yerine, alacak kayıt talebinde bulunulmak gerekir. İflas masası alacağı kabul ederse, kesinleşir, ret etme yetkisi yoktur. Ancak haksız olduğu kanaatinde ise Vergi Mahkemesinde masa adına dava açar. Uygulamada Vergi dairelerinin iflastan önceki muamelelerinden dolayı tahakkuk eden vergileri, tebliğ ettikleri görülmektedir. Onun yerine vekillerini, hazine avukatına göndererek alacak kaydı yaptırmaları gerekir. Yani kısaca, iflas ilanı yapıldıktan sonra tüm vergi alacaklarının - kesinleşmiş veya kesinleşmemiş vergilerin- masaya kaydedilmesi gerekir. Böylece Vergi İhbarnamelerinin kime tebliğ edileceği sorunu çıkmamış olur. Şunu tekrar etmekte fayda var, iflas masasına gelecek her türlü alacak talebi ancak, harcı ödenerek alacak kaydı şeklinde gelebilir. Tebligat bu konuda hüküm ifade etmez. Çünkü iflas her türlü takip işlemini düşürür.

b) Vergi Dairesinin iflastan sonraki işlemler nedeniyle tahakkuk ettirdiği vergiler.

Bu tür vergi borçlarından beyanname verilmemesi nedeniyle tahakkuk ettirilen vergi ve cezalar kast edilmektedir. İflastan sonra çıkacak borçlar ancak iflas idaresinin tasfiye faaliyeti dolayısıyla olabilir. Bunlara da masa borçları denir. Bunun dışında kamu otoritesi de olsa iflas tarihinden sonra müflisi borçlu hale getirerek, yeni vergi tarh ve tahakkuk ettirmesi mümkün değildir. Nasıl ki müflis mameleki üzerinde lehe ve aleyhe

Kamu otoritesi de olsa iflas tarihinden sonra müflisi borçlu hale getirerek, yeni vergi tarh ve tahakkuk ettirmesi mümkün değildir.



muameleler yapamaz. Vergi dairesine karşı da mameleğini azaltıcı muamele yapamaz. Çünkü iflas tarihinden sonra doğacak borçlar, yani masa borçları sıra cetveline dâhil edilmeden, öncelikle ödenmesi gerekir. Vergi Dairelerinin iflastan sonra tarh ettikleri vergileri masa borcu olarak telakki etmek ve öncelikle ödemek gerekmektedir. Bu ise müflisin borçlarının muaccel olması prensibine ve alacaklıların hakkaniyete uygun eşit masa malvarlığından tatmin edilmesi prensibine aykırıdır. Çünkü diğer alacaklılar aleyhine ve hiçbir rüçhanıyeti bulunmayan Vergi Dairesi lehine iflastan sonra tarh edilen maktu vergiler sebebiyle haksızlık yapılmış olur. Bu, iflas müessesesinin, alacaklıların eşit tatmini prensibine aykırıdır.

Uygulama o kadar karmaşık hale gelmiştir ki, vergi idaresine konuyu anlatamamaktan dolayı bazı iflas idareleri, muhasebeci tutarak beyanname vermektedirler. Oysa böyle yapmaya yetkileri yoktur. Çünkü müflis şirket veya şahsın yetkili temsilcisi değildir. VUK. Madde 10 - "Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir." TK. 42/2,3 "Her tacir kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı notere tasdik ettirdikten sonra sicil memuruna tevdi etmeye mecburdur. Tacir hükmü şahıs ise unvanla birlikte onun namına imzaya yetkili kimselerin imzaları da notere tasdik ettirilerek sicil memuruna verilir. Merkezi Türkiye'de bulunan ticari işletmelerin şubeleri de bulundukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Ticaret unvanına ve imza örneklerine müteallik yukarıdaki fıkraların hükümleri bunlara da tatbik olunur..."

Vergi daireleri açısından da yanlış uygulama nedeniyle sorun çıkmaktadır. Verilmeyen beyanname nedeniyle tarh edilecek vergi ceza ihbarnameleri, şirket yetkilisine mi

yoksa iflas idare memuruna mı tebliğ edilecektir. İflas İdare memurları şirket tüzel kişiliğini temsil etmemesi nedeniyle bazen bu tebligatları almamaktadır. Müflis şirket yetkilisi de iflas ettiğini bu sebeple masaya tebliğ edilmesi gerektiğini beyan etmektedir. İhtilaf uzayıp gidiyor. Doğrusu, bu türde taleplerin iflas masasına alacak kayıt talebi olarak gelmesi gerekir. İflas İdaresinin dikkate alacağı tek alacak talebi, alacak kaydı şeklinde olmalıdır. Hatta İflas İdare Memurlarına tebliğ edilmiş mahkeme ilamları bile usulüne ilişkin alacak kaydı talebi şeklinde gelmediği müddetçe, ilam alacaklısı, masadan alacaklı olduğunu, ilamı, iflas idare memuruna tebliğ ettirdiğini iddia edemez. İcra iflas kanunu şekli bir hukuk normudur. Masaya alacak kaydı yaptırmanın harcı ve usulü vardır.

İflas idaresinin müflis şirketi temsil yetkisi olmadığı için, şirket yetkilisi de masaya giren malvarlığı konusunda tasarruf etmeye yetkisi bulunmadığından, yani imzaladığı her beyannamenin maktu vergileri masadan isteneceği için, beyanname vermeye yetkileri bulunmamaktadır. Vergi Dairesi de vergi beyannamesi istemekte, aksi halde usulsüzlük cezası kesmektedir. Asıl sorun vergi beyannamesini kim verecek, ya da verilecek mi verilmeyecek mi?

F) VERGİ DAİRESİNİN DAYANAĞI KDV. K.40/3 MADDESİ :

KDV kanunu Madde 40/3 şu şekildedir. " Herhangi bir vergilendirme döneminde vergiye tabi işlemleri bulunmayan mükellefler de beyanname vermek mecburiyetindedirler." Vergi daireleri bu maddeye istinaden beyanname istemektedirler. Fakat bu maddenin anlamı vergi dairelerinin anladığı tarzda değildir. Danıştay 4. Dairesi 1994/1299K ve 1993/657E karar metninde geçtiği gibi, "bu hüküm faaliyeti sona ermiş şirketler hakkında olmayıp, faaliyeti devam eden fakat o dönem içerisinde vergiye tabi muamelesi bulunmayan mükellefleri kapsamaktadır."

G) ORTADA VERİLMESİ GEREKEN BİR BEYANNAMENİN

BULUNMADIĞINI KABUL ETMEK GEREKİR:

Çoğu konuda olduğu gibi bu alanda da inisiyatif kullanabilecek kabiliyette görevlilere ihtiyaç bulunmaktadır.

Danıştay 4. Dairesi 1994/1299K ve 1993/657E sayılı kararında, doğru tespit etmiştir. Somut olaydaki kararı tüm iflas eden şirketlere uygulamak mümkündür."...Esasen ortada verilmesi gerekli bir beyanname bulunmadığından ne kolektif şirket ortaklarının ne de iflas idaresi memurlarının beyanname verme sorumlulukları bulunmamaktadır.

**Danıştay 4. Dairesi
1994/1299K ve 1993/657E
sayılı kararında, doğru
tespit etmiştir. Somut
olaydaki kararı tüm iflas
eden şirketlere uygulamak
mümkündür."...Esasen
ortada verilmesi
gerekli bir beyanname
bulunmadığından ne
kolektif şirket ortaklarının
ne de iflas idaresi
memurlarının beyanname
verme sorumlulukları
bulunmamaktadır.**

Bu nedenle İçel 1.Vergi Mahkemesinin kararının bozulmasına ..."

Fakat Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu 1999/43E ve 1999/418K sayılı kararında... "Masanın kanuni temsilcisi iflas idaresi olduğuna göre katma değer vergisi beyannamesini verme yükümlülüğü de iflas idaresine aittir... her ne kadar hükme esas olmasa da, demesi yadırganacak bir durumdur. Şirketi temsil edemeyen iflas idaresinin şirket adına imza atması, beyanname vermesi, mümkün olmadığı gibi, sonuç olarak tüzel kişiliği bulunmayan iflas masasının vergi



mükellefi olması sonucu çıkar. Bu hüküm asla doğru değildir. Bütün mesele farklı algılamaktan kaynaklanmaktadır.

Vergi Usul Kanunu "Madde 8 - Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüp eden gerçek veya tüzel kişidir." hükmüne açıkça aykırıdır. İflas masası ne tüzel kişi, ne de hakiki kişidir.

H) VERGİ DAİRESİNİN İFLAS EDEN MÜKELLEFLERİ HAKKINDA NE YAPMASI GEREKİR :

Muhakkak ki Vergi İdaresi bu konuyu bizden daha iyi bilecektir. Ancak, bu konuda ne yapılması gerektiğini, genelgeyle açıklamaya ihtiyaç bulunmaktadır. Ben, hem Hazine Avukatlığı yapmış, hem çok sayıda şirkette tasfiye memurluğu yapmış, hemde çok sayıda iflas masasında iflas idare memurluğu yapmış bir hukukçu olarak, iflas eden şirketlerin fiilen sona erdiğini şeklen devam ettiklerini kabul ederek, iflasın açıldığı haberinden sonra vergi sicil kaydına iflas şerhinin işlenmesini, bütün işlemlerde müflis ünvanı kullanılmasını, iflas kapanma haberi ve aciz vesikaları Vergi Dairesine geldikten sonra 6183 sayılı kanuna göre vergi sorumlusu olan şirket yetkilisine rücu edilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Yeni çıkan 6111 sayılı yasa ile borçlarını yapılandırmak isteyen müflislerin karşısına beyanname verilmemesinden dolayı büyük bir vergi yükünün çıkarıldığını, Vergi İdaresinin duyarsız davranarak, Vergi mahkemesinin yolunu gösterdiği duyumları alınmıştır. Bu nedenle daha önce önemsenmeyen bu konuya önem vermek gerektiği fark edilmiştir. Maalesef bu konu, dar bir konu olması nedeniyle çok az kişi tarafından bilinmektedir. Önemsenmeyen konu önemli hale gelmiştir. Çünkü zaten tamamen tahsilâtın mümkün olmadığı müflis şirketlerde, iflas sonrası tarh edilen vergiler ve cezalara itiraz etmek, pratikte fayda sağlamamaktaydı. Fakat 6111 sayılı kanunun sağladığı avantajdan faydalanmak isteyen müflis şirket yetkilileri, yapılandırma ve

ödeme esnasında mağduriyet yaşamışlardır. Elinden çıkmış, tasarruf edemediği müflis şirketi için neden durduk yerde vergi borcunun arttığını, müflis şirket yetkilileri anlayamamakta, bunun müsebbibini beyanname vermeyen iflas idaresi olarak görebilmektedirler. Şirketi iflas idaresine teslim ettiklerini sanmaktadırlar.

İflası düzenleyen tek vergi kanunu olan Vergi Usul Kanunu çerçevesinde iflas hükümlerini hatırlayacak olursak, Madde 162 - Tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerinin tamamen sona ermesine kadar devam eder.

Elinden çıkmış, tasarruf edemediği müflis şirketi için neden durduk yerde vergi borcunun arttığını, müflis şirket yetkilileri anlayamamakta, bunun müsebbibini beyanname vermeyen iflas idaresi olarak görebilmektedirler.

Bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi:

1. Tasfiye veya iflas kararlarını;
2. Tasfiyenin veya iflasın kapandığını; vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeye mecburdurlar."

Fiilen iflas müdürleri tarafından bu bildirimler masa adına yapılmaktadır. İflas masasına başka bir yükümlülük yüklenmemiştir. Fakat tasfiye esnasında vergiyi doğuran olay meydana geldiği anda, yerinde kesinti ile derhal vergi, İflas Müdürlüğünce tahakkuk edilip tahsil edilmektedir. Uygulama İcra Müdürlüklerinde yapılan uygulama ile aynıdır. Mal satışı ve alacak ödemesi işlemleridir. Bunlarında tahakkuk eden vergileri İflas Müdürlüğünce derhal tahakkuk ettirilip tahsil edilmektedir.

SONUÇ OLARAK:

1- İflas masası, İflas eden şirketten ayrı bir müessese olup, tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bu nedenle vergi mükellefi değildir. Vergi ile ilgili yapılan bütün işlemler, dosya ile görevli İflas Müdürlüğü ismi ile ilgili dosya numarası verilerek, yapılmaktadır. 2- Müflis şirket, tüzel kişiliği devam etmekle birlikte,

a) Vergiyi doğuran olayla münasebeti bulunma ihtimali bulunmadığı,

b) Mal varlığı üzerinde tasarrufu yasaklandığı ve masaya külfet getirecek tasarruflar yapamayacağı için,

c) Beyanname vermesi gerektiği hakkında, bir kanuni düzenleme bulunmadığı için, Vergi Dairesine beyanname verilmesi iflas etmiş şirketlerde zorunlu değildir, kanaatindeyiz.

**İstanbul Barosu*

BINGEHA DEWLETÊ EDALET E

Rauf Çiçek*

Hinek têgeh, peyv û gotinên gerdûnî hene ku duristiyê, heqdarî, serkeftinê tînin hiş û bîra mirovan. Ev gotin û peyv ji hêla desthilatdaran ve pirtir tînin bikaranîn. Bi xebitandina van peyv û têgehên desthilatdar dixwazin di nav mirovan de an dewletan de an dîplomasiyê de xwe mafdar, heqperest bidin nîşandan.

EDALET/DAD jî ji van peyvyan peyvek e û ji wan têgehên têgehek e. Di dîroka însaniyetê de herkes dizane ku EDALET çiqas peyvek pîroz e. Ji hunermendan hetanî zanayên îlman, ji hiqûqnasan hetanî siyasetmaderan û aherî giring kitabên pîroz û pêxemberan hemûyan derheqê EDALETÊ de misoger hin tiştina gotine.

Lê mixabin kesên neheq û zalim jî tu car ji xebitandina vê peyvê xwe dûr nexistine.

Desthilatdarên axa ku em dijîn jî peyva EDALETê pir bi kar tînin. Ev bikaranîn jî piranî ku cihê ku tê de EDALET tecellî bike li dadgeh bûne.

Qasî ku ez dizanim ji damazrandina Komara Tirkîyê vir de di hemû dadgehan de û di hemû salonên darizandinê de hevoka "EDALET MÛLKÛN TEMELÎDÎR" angî "BINGEHA DEWLETÊ EDALET E" nivîsandine.

Hemû hukimetên ava bûne soza bi EDALETê tevbigere. Wek ku hûn dizanin navê partiya niha desthilatdar e bi EDALETê dest pê dike.

Gelo çima ev gotina gerdûnî ewqas tê bikaranîn.

Li gor min, yek armanca yekem bikaranîna peyva EDALET ev e ku peyamdariya ku "hetanî niha EDALET tune bûye wê ji niha pê ve her tişt bi EDALET be"

Angî beriya komarê, EDALET li dadgeha tune bûye ew ê ji niha pê ve biryarên bi EDALETê bidin. Rêvebiriya berê bê EDALET tevgeriyaye a niha wê bi EDALET tevbigere.

Ya din jî ew e ku bi nixê gerdûnî xwe binav dîkin da ku bi ser kevin.

Mixabin piştî serkeftinê tu car naveroka van peyvyan nehatiye tijekirin nehatiye tetbîqkirin.

Niha em li dîroka Tirkîyê mêze kin, bi hêsanî karin bibînin ku rewş tim beravajî peyva EDALETê bûye.

Dadgeha bidin ber çav. Ji damazrandina komarê heta niha çiqas li gor EDALETê tevgeriyaye.

Ma ev dadgeh nîn in ku bi hezaran bawermend bi dar ve kirine.

Ma ev dadgeh nîn in ku bi hezaran kurd bi îdamê mehkûm kirine.

Ma ev dadgeh nîn in ku nehiştine qatîl bîrî darizandin an ên hatibîrî darizandin jî beraat kirine.

Ma ev dadgeh nîn in ku her tim li gor desthilatdaran biryar dane û mixalîf dane pelçiqandin.

**Misoger dibe car
caran ji hinek deman
EDALET hinek baştir
hatibe tecellîkirin.
Lê tu car EDALETa
rastîn nehatiye vê
axê.**

Misoger dibe car caran ji hinek deman EDALET hinek baştir hatibe tecellîkirin. Lê tu car EDALETa rastîn nehatiye vê axê.

Deh sal berê evan dadgehan ji bo helbestxwendinê Serokwezîrê niha Erdogan avêtin zîndan. Niha jî mixalîfê Serokwezîrê ji bo helbest xwendin tînin ceza kirin. Dadgehê heman dadgeh lê desthilatdar guherîye. Di rêvebiriya de jî heman rewş didome. Kîjan fikir û raman ji bo serkeve soza EDALETê daye. Lê piştî bûye desthilatdar tenê EDALET ji bo partîzanên xwe xwestine. Tu heq û maf nedane mixalîfên xwe. Ji bo pelçiqandina mixalîfa hemû rê û rêbaz

bi kar anîne.

Hemû rêvebiran kesên ku ji wan re bîat kirine hîlbijartine; Qabîliyet û lîyaqat xema wan nebûye.

Hemû hakim û dozgerên ji fikra wan hatine ser kar.

Car caran difikirim û tirs bi min digre.

Gelo ev nexweşî rastiyeke jiyanê ye.

Gelo ên bibe desthilatdar hemû heman

rewşê nîşan bidin. Ên niha mezlûm be

wê bibe zordest, zalim, bê EDALET û

bêînsaf. Gelo ev rastiya jiyanê ye!

Lê cardin "BINGEHA DEWLETÊ

EDALET E" tê bîra min. Ev gotin

tecrube ye, rastiya jiyanê xwendine ev

e. Lewra ji bo bê EDALET e, ev dewlet

tu car nebûye dewlet. Tenê xwe dewlet

dizane lê her tim zîndana hemwelatîyê

xwe ên mixalîf bûye.

Dewlet ew e ku ji hemwelatîyê xwe re

bibe cihê jiyanê, ne mirinê, bibe

cenneta li dinyayê.

Dema vê rastiya difikirim jî cardin ji

tirsan xelas dibim.

Belê heta ku EDALET ne di gotin û

nivîsandinê de, di pratîkê de neyê

nîşandan, ev dewlet di nezara

mixalîfa de herdem ewê ne dewlet

be. Ewê cenewîrek har be.

Misoger emrê cinawiran jî bi sînîr e.

EDALET ji bo herkesî wê rojek pêwîst

bibe. Ne tenê li vî dinyê li axretê jî!

Özeti: Bu yazıda "adalet mülkûn temelidir" özdeyişinden hareket ile ADALET gibi evrensel bir kavramın her kesim tarafından savunulduğu ve kullanıldığı, dehşet verici olanın ise adalet talep eden ezilenlerin iktidar olduklarında, ADALETİ sadece kendi taraftarları için uygulamaya koymalarıdır. Bu işleyişin hayatın bir gerçeği olduğunu görüp, şüpheye düşülmekte ise de, ADALET MÛLKÛN TEMELÎDÎR özdeyişinin bu şüpheyi giderdiğini ve adalet ile hüküm etmeyenlerin muhakkak gidici olduğu vurgulanmaktadır.

*Diyarbakır Barosu

DİSİPLİN HUKUKU HAKKINDA TEMEL BİLGİLER

Abdulhalim Yılmaz*

GİRİŞ

Kurum içi düzeni korumayı amaçlayan disiplin hukuku, çok farklı ve geniş bir uygulama alanına sahiptir. Disiplin hukuku bazı yönleriyle ceza hukukuna benzerlik gösterirken, kendine has özellikleri bakımından farklılık göstermektedir. Disiplin soruşturması, usulü, savunma hakkı, disiplin cezasının yargı denetimine tabi olması konuları son derece önemlidir. Disiplin soruşturması ile karşı karşıya kalan kişinin bazı haklara sahip olması, disiplin soruşturması sırasında bazı hususlara dikkat edilmesi, insan hakları açısından da son derece önemlidir.

Bu çalışmada genel olarak disiplin hukukuna ait temel bilgiler ele alınmıştır. Önümüzdeki sayıda, avukatlık disiplin hukukunu ele almayı düşünüyoruz.

1. DİSİPLİN HUKUKU NEDİR?

Disiplin kavramı, hukuksal olarak, istenilmeyen (veya yanlış olan) bir fiilin sonucu olarak uygulanan yaptırım anlamına gelir.¹ Disiplin hukuku, bir kuruma dâhil olan kişilerin o kurumun kurallarına ve iç düzenine, kurumun çıkarları gereği uymasını ve bu kurallara uygun düşmeyen davranışların cezalandırılmasını öngören kuralları ifade etmekte olup,² en yaygın olarak devlet memurlarına ilişkin olmakla birlikte, yarı kamusal nitelikli kuruluşlar ve özel nitelikli teşekküllere kadar çok geniş uygulama alanına sahiptir. Bu çerçevede, kamu görevlilerinin meslek ve alanlarına göre değişen disiplin kuralları olduğu gibi, öğrenciler, cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler, dernekler, spor müsabakaları ve özel şirketler için çok çeşitlilik arz edecek şekilde disiplin kuralları söz konusu olabilmektedir. Bundan dolayı ülkemizde, disiplin uygulamaları birden çok (adli, idari vs.) yargı düzenini ilgilendirmektedir. Örnek olarak, kamu görevlileri ile ilgili disiplin işlemlerinin yargısal denetimi idari

yargıda görülürken, derneklerle üyeleri arasındaki disiplin işlemlerinin yargısal denetimi genel (adli) yargıya tabidir.³ Disiplin cezaları, hem idare hukuku hem de ceza hukuku tarafından incelenmektedir.⁴

Kamu otoritesi açısından disiplin yaptırımlarının amaçları birden fazladır. Danıştay bir kararında bunu "Disiplin yaptırımlarının amacı kamu hizmetlerinde sürekli, düzenli ve güvenli yürütülmesini gerçekleştirmek olduğu kadar devletin saygınlığını korumaktır" şeklinde ifade etmiştir.⁵ Anayasa Mahkemesi, askeri disiplin cezasına ilişkin kararında, disiplini "...kanunlara, nizamla ve âmirlere mutlak bir itaat ve astın ve üstün hukukuna riayet ..." olarak değerlendirmiştir.⁶

"Disiplin kavramı, hukuksal olarak, istenilmeyen (veya yanlış olan) bir fiilin sonucu olarak uygulanan yaptırım anlamına gelir."

Disiplin hukuku, Türk hukuk sisteminde gerek maddi hukuk, gerekse usul hukuku olarak derli toplu bir düzenlemeye tabi tutulmamıştır. Bu sebeple disiplin hukuku denince, tüm kurum ve kuruluşların, elemanlarının çalışma düzenine aykırı davranışları halinde verilecek cezalar ile buna karşı başvuru yollarını gösteren yasal düzenlemeler akla gelmektedir. Bu anlamda genel olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun (DMK) 125. ve devamı maddelerinde bu yasaya tabi memurlarla ilgili suç ve cezalar düzenlemiştir. Bunun dışında, hemen hemen her idari birimin kendi disiplin hukukuna ilişkin kanun, tüzük ve / veya

yönetmelik hükümleri vardır.⁷

Disiplin cezaları çok çeşitlilik arz etmekle birlikte, niteliklerine göre, genel olarak üç başlık altında sınıflandırmak mümkündür: 1. Manevi Nitelikteki Disiplin Cezaları (uyarma ve kınama). 2. Mali Nitelikteki Disiplin Cezaları (para cezası, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması). 3. Tasfiye Edici Nitelikteki Disiplin Cezaları (meslek veya memuriyetini sona erdirici nitelikte).

2. DİSİPLİN HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELER

A. Oranlılık ilkesi:

Disiplin hukuku alanında, disiplin yaptırımı ile disiplin yaptırımı gerektiren fiil arasında adil bir "oran"ın olması, oranlılığın korunması gerekir.⁸ "Ölçülülük" ilkesi olarak da ifade edilen oranlılık ilkesi, AİHM tarafından ifade edilen "demokratik toplum" ilkesinin karşılığıdır. AİHM, yaptırımın demokratik toplumun gereklerine uygun olup olmadığına, somut olaya göre karar vermektedir.⁹

Oranlılık ilkesi, Danıştay tarafından da dikkate alınmaktadır. Danıştay bir kararında,¹⁰ Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve memurları Disiplin Yönetmeliği'nin 9/h maddesinde "ticaret yapmak" fiilinin cezası olarak kademe ilerlemesinin durdurulması olarak düzenlendiği halde, aynı yönetmeliğin 11. maddesinde ücretli-ücretsiz özel bir iş görmek, ek görev görmek veya serbest bir meslek icra etmek meslekten çıkarma cezası gerektiren fiil olarak öngörülmüş, somut olayda eşi adına işyeri açan öğretim üyesi hakkında verilen¹¹ meslekten çıkarma cezasını açık hata sayarak ve oranlılığa değinerek, kademe ilerlemesinin durdurulmasını gerektiren ticaret yapma suçundan mahkûm edilmesi gerektiğini belirterek disiplin cezasını iptal etmiştir.

Danıştay bir başka kararında, oranlılık ilkesini "eylemin ağırlığına



göre cezalandırma" olarak tanımlamış, "...cezanın suç ile orantılı olması gerek(tiğini)" belirtmiştir.¹²

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'ndaki " Disiplin cezasının uygulanmasını gerektiren fiil suç teşkil etmezse ve hükümlülüğü gerektirmese bile mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte görüldüğü takdirde de meslekten çıkarma cezası verilir." (m.69/son) şeklinde idareye çok geniş takdir yetkisi verilmesi, yargısal bir denetim imkânının da olmaması nedeniyle oranlılık ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.¹³

B. Savunma Hakkı

Savunma hakkı demokratik düzenin temel kurallarından birisidir. Bu hak sadece yargı mercileri önünde değil, disiplin soruşturmalarında da vazgeçilmez bir haktır. Anayasa'nın 36. Maddesindeki "hak arama hürriyeti" içerisinde yer alan savunma hakkı ayrıca Anayasanın 129/2 maddesinde de güvence altına alınmıştır. DMK madde 130'da da aynı konuda düzenleme yapılmıştır.

Savunma hakkı, disiplin cezasının verilmesi anına kadar bütün aşamalarda ilgilinin bilgilendirme hakkı, talebi reddetme hakkı, kararın değiştirilmesi için hukuksal başvuru imkânının olması gibi hakları kapsamaktadır. Savunma hakkına saygı hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir¹⁴. Disiplin soruşturmasında, işleme konu tüm belgelerin incelenebilmesi adil yargılanma hakkının bir parçasıdır. Nitekim Danıştay, "... davacılar dava konusu işlemin dayanağı olan her türlü bilgi ve belgeyi, bu bağlamda disiplin soruşturma raporlarını istemleri halinde inceleyebilme olanağının tanınmasının hukuk devletinin, adil yargılanma hakkının ve İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinin gereği olduğu, davacının istemesine karşın soruşturma raporu incelettilmeden karar verilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığı..." sonucuna varmıştır.¹⁵

Savunma hakkı, iddiaya ilişkin her noktayı kapsamaktadır. İsnat edilen disiplin suçunun ilgiliye açıkça ve yazılı bir biçimde bildirilmesi şarttır. İlgili kişi, ne için ve hangi konuda savunma

yapacağını ancak bu bildirimden sonra öğrenebilecektir.

Bildirimde isnat edilen disiplin suçunun yeri, zamanı ve oluş şeklinin özetlenerek yazılması gerekmektedir. Devlet Memurları Kanunu'na (madde 130/2) göre savunmanın usulüne uygun olabilmesi için bildirimin yapıldığı tarihten itibaren en az 7 gün savunma süresi verilmelidir. Hakkında soruşturma yapılan kişinin belirlenen süre içerisinde savunma yapamaması halinde – haklı bir nedeni varsa- savunma hakkını kullanmak amacı ile ek süre tanınmalıdır.

Hakkında disiplin soruşturması yapılan kişiye yapılan bildirimlerin Kanun ve Tüzükteki tebligat usulüne göre yapılması gereklidir.

Disiplin soruşturması sırasında ve disiplin yaptırımının uygulanması sırasında memura hukuki güvenceler

"Savunma hakkı, iddiaya ilişkin her noktayı kapsamaktadır. İsnat edilen disiplin suçunun ilgiliye açıkça ve yazılı bir biçimde bildirilmesi şarttır."

sağlanmalıdır. Bu çerçevede bir avukatın hukuki yardımından da faydalanabilir.

C. Gizlilik İlkesi

Disiplin soruşturması sürecinde asıl olan gizliliğidir. Soruşturmanın gizliliği kuralı hem idari sırları korumak, hem de delillerin karartılmasının önüne geçmek bakımından önemlidir. Gizlilik kuralı, soruşturmanın muhatabı olan memur açısından mutlak değildir.

D. Çift Disiplin Yaptırımı Uygulama Yasağı

Aynı disiplin fiilinden dolayı iki kere disiplin soruşturması açılmaz. Hakkında disiplin yaptırımı uygulanan kişiye aynı fiilinden dolayı, ceza yargılaması sonucunda verilen karardan dolayı yeni bir disiplin soruşturması açılarak yaptırım uygulanamaz.¹⁶

Disiplin yaptırımı gerektiren bir fiilden dolayı farklı kurumlarca disiplin soruşturması da söz konusu olabilir. Örneğin Hukuk Fakültesinde çalışan bir öğretim üyesi aynı zamanda baroya kayıtlı bir avukat ise işlediği tek fiil ile her iki kurumun düzenini de ihlal etmiş olursa her biri kendi açısından bir soruşturma yapabilmelidir¹⁷.

Bir disiplin fiilinin birden fazla yaptırımın konusunu oluşturması halinde daha hafif olan disiplin yaptırımı uygulanmalıdır¹⁸.

4. DİSİPLİN CEZASINA ETKİ EDEN NEDENLER

A. Ağırlaştırıcı nedenler (Tekerrür)

Tekerrür, sonraki suçun işlenmesi, kişinin uslanmadığını, disiplin suçu işlemekteki alışkanlığını ve direnişini göstermesi bakımından verilecek cezada belli oranda arttırmayı öngören tekerrür kuralı, cezayı arttıran kişisel bir nedendir.¹⁹

Devlet memurları bakımından disiplin suçlarında tekerrür şu koşullara bağlı tutulmuştur:

a) Memurun önceden disiplin cezası almış olması,

b) Memurun aynı mahiyetteki bir suçu, disiplin cezalarının sicilden silinmesini gerektiren süre içinde işlemiş olması, gereklidir.

Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiilin, cezanın sicilden silinmesine ilişkin süre içinde tekerrür etmesi halinde, bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir. (657 sayılı DMK m.125)

B. Hafifletici Neden (İyi Hallilik)

DMK m.125/4'e göre geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarını olumlu olan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olan cezanın uygulanabileceği belirtilmiştir. Bu konuda disiplin cezası vermeye yetkili amire takdir hakkı tanınmıştır. Buna göre disiplin suçunu işlediği tarihe kadar çalışmaları olumlu olan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alan memur, önceki olumlu davranışları ve sicilinin iyi olması nedeniyle bir derece hafif ceza ile cezalandırılabilir.

Sicil durumu dikkate alınarak bir alt



(daha hafif) ceza uygulanması konusunda idarenin takdir yetkisi sınırsız değildir. Takdirin gereği gibi kullanılıp kullanılmadığı yargısal denetime tabidir.²⁰

5. KARARDA BULUNMASI GEREKEN HUSUSLAR

Disiplin soruşturması ile ilgili olarak hazırlanan rapor ve bu rapora dayanılarak alınan kararda aşağıdaki hususlar yer almalıdır²¹;

Soruşturma yapılan kişinin kimliği, görevi, adresi,

İsnat edilen fiilin işlendiği tarih, olayın öğrenilme tarihi, soruşturmaya başlama tarihi,

Olay özeti ve toplanan deliller, Delillerin tartışılması,

Soruşturulan kişinin savunması, savunma hakkının kullanılıp kullanılmadığı,

İsnat edilen fiile uygulanacak yaptırım,

Varsa ağırlatıcı ve hafifletici nedenler,

Sanığın sicil dosyası özeti, Verilen sonuç

6. DİSİPLİN CEZALARINDA İDARİ VE YARGISAL DENETİM, ZAMANAŞIMI VE CEZALARIN SİLİNMESİ VE AFFI

A. Disiplin Cezalarına İdari ve Yargısal Denetim

a. Disiplin Cezalarına Karşı İtiraz: Devlet memurları, disiplin amirleri tarafından verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı varsa bir üst disiplin amirine yoksa disiplin kurullarına itiraz edebilir. Aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.

Disiplin amirleri ve disiplin kurulları tarafından verilen disiplin cezalarına karşı yapılacak itirazlarda süre, kararın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren yedi gündür. Bu süre içinde itiraz edilmeyen disiplin cezaları kesinleşerek uygulanır. İtiraz halinde, itirazı inceleyen makam, kararı gözden geçirerek verilen cezayı aynen kabul edebilecekleri gibi daha hafif bir ceza verebilir ya da cezayı tamamen kaldırabilir. İtiraz edilmeyen kararlar ile itiraz üzerine verilen kararlar kesin olup, bu kararlar aleyhine idari yargı yoluna başvurulamaz. İtiraz mercileri, itiraz dilekçesi ile karar ve eklerinin, kendilerine intikalinden itibaren 30 gün içinde kararlarını vermek zorundadırlar. İtirazı inceleyen makamın disiplin cezasını kaldırması halinde, sicilden silinir. (DMK m.135, 136)

Avukat hakkında verilen, disiplin kurulu kararına karşı, Cumhuriyet Savcısı ve ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kuruluna itiraz edebilir. (Av.K. m.157)

b. Yargısal Denetim:

Verilen cezanın idari yargı denetimine tabi olması için, yasama kısıntısı olmamalıdır. Örneğin, 07.05.2010 tarih ve 5982 sayılı kanun ile yapılan (12 Eylül 2011 tarihli) referandumdan öncesine kadar Anayasa'nın 125. maddesinde göre, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) kararları ile Yüksek Askeri Şura (YAŞ) kararlarına karşı yargı yolu tamamen kapalı tutulmaktaydı. Değişiklik ile birlikte sadece meslekten çıkarma / ilişik kesme kararları bakımından yargısal denetim yolu açılmıştır.

Devlet memurları hakkında verilen, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir. Verilen disiplin cezasına karşı bir idari makama itiraz zorunluluğu öngörülümüşse, bu başvuru yapılamadan iptal davası açılmamalıdır. Aksi halde mahkeme, idari merci tecavüzü olarak değerlendirip, dava dilekçesinin görevli idari makama tevdiine karar verecektir. (İYUK m.15/1)

Avukatlar açısından, baro disiplin kuruluna verilen ve tebliğinden itibaren biçimsel anlamda kesinlik kazanacağı için, uyarma, kınama cezalarına karşı tebliğ tarihinden itibaren süresi içinde idari yargı yoluna başvurulabilir. Baro disiplin kuruluna verilen, para cezasına karşı TBB Disiplin Kuruluna itiraz edildikten ve kararın kesinleşmesinden sonra, idari yargı yoluna başvurulabilir. Aksi halde, idari merci tecavüzü sayılarak, dava dilekçesi ilgili mercie tevdi edilecektir. Danıştay uygulaması da bu yöndedir.²²

İtiraz üzerine TBB tarafından verilen ve bakanlıkça iki ay içinde itiraz edilmeyip ya da onaylanarak kesinleşen kararlar ile bakanlıkça TBB'ye geri gönderilen ve üçte iki çoğunlukla aynen onaylanan kararlara karşı süresi içinde idari yargıya başvurulabilecektir.

B. Disiplin Suçlarında Zamanaşımı

Disiplin hukukunda iki çeşit zamanaşımı vardır: Soruşturma açma zamanaşımı ve yaptırım kararı verme (cezalandırma) zamanaşımı.

Devlet memurları için soruşturma zamanaşımı, fiilin öğrenilmesinden itibaren, "uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezaları" bir aylık süre içinde; "memurluktan çıkarma cezasında" altı ay içinde disiplin soruşturmasına başlanılmaması durumunda disiplin cezası verme yetkisi sona erer. Her halde, disiplin cezasını gerektiren fiillerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar (DMK m.127). Cezayı veren idare, süresi içinde disiplin cezası kararı vermiş olmakla birlikte, idari

“Devlet memurları, disiplin amirleri tarafından verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı varsa bir üst disiplin amirine yoksa disiplin kurullarına itiraz edebilir. Aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.”



yargı tarafından aynı konuda yeniden işlem tesisi gerektirecek şekilde (örneğin şekle aykırılık nedeniyle), işlemin iptaline karar verilmesi durumunda, süreç içinde zamanaşımı süresi de dolmuşsa, idare yeniden disiplin yaptırımı uygulayamaz.²³

Avukatlar için, ihbar, şikâyet veya istek tarihinden başlanarak bir yıllık soruşturma zamanaşımına tabidir. Disiplin cezasını gerektirecek eylemlerin işlenmesinden itibaren üç yıl geçmiş ise kovuşturma yapılamaz. Ancak Baro yönetim kurulunca yapılan işlemler varsa bu süre işlemez.²⁴

Cezalandırma zamanaşımı bakımından; avukatın disiplin cezasını gerektiren eyleminin, işlenmesinden itibaren dört buçuk yıl geçmesi halinde ise disiplin cezası verilemez. Ancak, disiplin cezasını gerektiren eylem aynı zamanda bir suç teşkil etmesi ve bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmesi halinde, bu durumda avukatlık kanunundaki süre değil, suç olarak düzenlenen kanundaki zamanaşımı süresine tabi olur.

Cezalandırma zamanaşımı devlet memurları için, DMK m.128'e göre, disiplin amirleri uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarını soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren on beş gün içinde vermek zorundadırlar. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde ise soruşturma dosyası, karar vermek için yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilir. Disiplin kurulu, dosyayı aldığı tarihten itibaren 30 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirmek zorundadır. Memurluktan çıkarma cezası söz konusu olduğu hallerde, disiplin amirleri tarafından yaptırılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna gönderilmesinden itibaren en fazla altı ay içinde karara bağlanmak zorundadır.

C. Disiplin Cezalarının Silinmesi

Kesinleşip uygulanan disiplin cezaları, belirli sürelerin geçmesinden sonra, ilgisinin istemi ve yetkili disiplin kurulu veya amirine başvurarak, disiplin cezasının silinmesini talep edebilir. İşin doğası gereği, disiplin cezası olarak, devlet memurluğundan çıkarma, meslekten çıkarma, işten

çıkarma gibi cezalar verilmiş olması halinde, bunun silinmesi söz konusu olmaz.

Avukatlar için, "meslekten çıkarma ve işten çıkarma cezalarından başka bir disiplin cezası verildiğinde, uyarma, kınama ve para cezalarının uygulanmasından itibaren beş yıl geçtikten sonra disiplin kuruluna başvurarak, bu disiplin cezalarının sicillerinden silinmesini talep edebilir. İlgili avukatın, beş yıllık süre içerisinde disiplin cezası almamış olması halinde, disiplin cezasının silinmesine karar verilecektir. Bu durumda sicil dosyasındaki disiplin bölümü çıkartılarak yenisi düzenlenecektir. (Av. K. m.160)

disiplin cezası alan devlet memuru, uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından beş yıl, diğer cezaların uygulanmasından on yıl sonra, atamaya yetkili amire başvurarak, verilmiş olan cezalarının sicil dosyasından silinmesini talep edebilir.

Devlet memuruna verilen disiplin cezası, siciline yazılır. Devlet memurluğundan çıkarma cezasından başkaca bir disiplin cezası alan devlet memuru, uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından beş yıl, diğer cezaların uygulanmasından on yıl sonra, atamaya yetkili amire başvurarak, verilmiş olan cezalarının sicil dosyasından silinmesini talep edebilir. Memurun, belirtilen süreler içerisindeki davranışları, bu isteğini haklı kılacak nitelikte görülürse, isteğinin yerine getirilmesine karar verilerek bu karar sicil dosyasına işlenir. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının sicilden

silinmesinde disiplin kurulunun mütalaası alındıktan sonra karar uygulanır. (DMK m.133)

D. Disiplin Suçlarının Affı

Disiplin cezalarının affına dair kanunlar çıkarılabilmektedir. Türkiye'de en son 1999 yılında, 4455 sayılı yasa ile "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun" çıkarılmıştır. Disiplin cezalarının affı hakkındaki kanunlar, bazı cezaları (örneğin devlet memurluğundan çıkarma cezası) af kapsamı dışında bırakabileceği gibi, özel olarak sayılan bazı eylemler sonucu alınan disiplin cezaları da kapsam dışında bırakılabilmektedir.²⁵

**İstanbul Barosu*

- 1- SANCAKDAR, Oğuz. Disiplin Yaptırımı Olarak Devlet Memuriyetinden Çıkarma ve Yargısal Denetimi, Yetkin Yay. Ankara 2001 s.119;
- 2- TEZCAN, Durmuş. "Kamu Görevlilerine Uygulanan Disiplin Cezalarının Hukuki Niteliği Ve Adil Yargılanma Hakkı", in: Çetin Özek Armağanı, 2004, s.859;
- 3- SANCAKDAR, s.121
- 4- OĞURLU, Yücel. İdari Yaptırımlar Karşısında Yargısal Korunma, Seçkin Yay. 2. Baskı, Ankara 2001 s.104
- 5- Danıştay 10. Daire 5.4.1988, E.1987/487, K.1988/576 Danıştay Dergisi S.72-73, 1989 s.658 vd. Aktaran: SANCAKDAR, s.152
- 6- AYM'nin 27.12.1965 tarih ve 1963/57 E-1965/65 K. Sayılı kararı. <http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1965/K1965-65.htm> (22.07.2008)
- 7- ERMUMCU, Osman. "İdare Mahkemelerinin Disiplin Mahkemesi Boyutu ve Bazı Öneriler", <http://www.aydinbim.adalet.gov.tr/MAKALELER/D%C4%B0S%C4%B0PL%C4%B0N%20MAHKEMELER%C4%B0.htm> (18.07.2008)
- 8- TEZCAN, "Kamu Görevlilerine Uygulanan..." s. 873
- 9- SANCAKDAR, s.299
- 10- Danıştay 8. Dairesi, 15.1.1992, E.1991/1201 – 1991/1909 K.
- 11- Bkz. TEZCAN, "Kamu Görevlilerine Uygulanan..." s. 874
- 12- Danıştay 12. Dairesi, 26.12.2006, E. 2003/3174 – K.2006/6690; <http://www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp> (30.7.2008)
- 13- ANCAKDAR, s.300
- 14- "Sanığın savunması alınmadan karar verilemez. İdari soruşturmanın CMUK' un 181.maddesine göre yürütülmesi gerekir." (Danıştay 2. Dairesi, 27.01.1976, E. 1975/1674 – K. 1976/227)
- 15- Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, E. 2005/3292 – K.2008/1633
- 16- SANCAKDAR, s.311
- 17- SANCAKDAR, s.312
- 18- SANCAKDAR, s.312
- 19- KILINÇ, Ahmet. "Devlet Memurları Kanununda Düzenlenen Disiplin Suç Ve Cezaları" <http://www.internethukuk.com/Idare-hukuku/73-devlet-memurlar-kanununda-duzenlenen-disiplin-suc-ve-cezalar.html?showall=1> (22.07.2008)
- 20- KILINÇ, a.g.m.
- 21- SANCAKDAR, s. 296 - 297
- 22- D. 8. Dairesi, 19.2.1997, E.1995/1883-K.1997/579 Aktaran: ÇELİK, M. Lami. TBB Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatlık Meslek Kuralları, Seçkin Yay. Ankara, 2008 s.154
- 23- SANCAKDAR, s. 294
- 24- ÇELİK, s.150
- 25- SANCAKDAR, s.294

KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ İÇİN YENİ BİR PARADİGMA LAZIM

Emrullah Beytar*

Türkiye'nin istikrara kavuşması Kürt sorununun doğru teşhis edilerek tedavi edilmesine bağlıdır. Sorunun teşhis ve tedavisinde değişik görüş ve eğilimler mevcuttur.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, Kurtuluş Savaşının Türk ve Kürt halkının birliği ve beraberliği çerçevesinde verildiği açıktır.

Mustafa KEMAL'in birinci meclisteki söz ve beyanlarında Türkiye Coğrafyasında Türk ve Kürt halkının beraber yaşadığını söylemiş olmasına rağmen, 1924 anayasasında Kürt kimliğini riskli bir unsur olarak kabul etmiştir. Bu anlayış beraberinde uzun yıllar sorun olarak devam edeceği, milyarlarca dolar paranın ve yüz binlerce insanın harcanmasına sebep olacak bir sorunun başlangıcının işareti olmuştur.

Kürt kimliğinin inkâr edildiği bir dönemde dönemin başbakanı Süleyman DEMİREL'in, Kürt realitesini kabul etmiş olmasına rağmen sorunun çözümü noktasında demokratik bir süreci başlatmamış olması "sorunun çözüme kavuşmasını istemeyen güçler mi var?" sorusunu akla getirmişti. Çünkü Sayın Demirel cumhurbaşkanı olduktan sonra Kürt sorununun bir neticesi olarak ortaya çıkan PKK'yı bir Kürt isyanı olarak tanımlamış ve sorunun demokratik platformda çözmek isteyen aydın ve iyi niyetli siyasetçilerin önüne bir bariyer olmuştu. Demirel bir önceki cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'ın tam tersi bir anlayışla Kürtlerin insanca ve eşit yaşama taleplerini, daha çok güvenlik tedbirleri olarak reddetmişti.

Mesut YILMAZ'ın "Avrupa Birliği yolu Diyarbakır'dan geçer." sözü de aslında sorunun varlığını kabullenici bir söylemdi. Ancak Yılmaz da Demirel gibi sorunun çözümünü güvenlik bürokrasisine havale etme yolunu seçti.

Tayyip ERDOĞAN'ın Diyarbakır'da "Kürt sorunu vardır ve bu benim sorundur." sözü Türkiye toplumunu ve özellikle bölge halkını sorunun çözümü konusunda ümitlendirmiş ise de, geldiği nokta açısından sorunun hala çözülmediğini görüyor olmalarından dolayı kaygı ve üzüntü duymaktadırlar. Aslında başbakan Erdoğan, Kürt kimliğini riskli olmaktan çıkarıp Türkiye'yi gerek Ortadoğu

coğrafyasında ve gerekse de dünya devletleri arasında kendi iç sorununu halletmiş güçlü bir ülke olarak diğer ülkeler üzerinde çok daha avantajlı bir duruma getirmek istiyordu. Bu anlamda demokratikleşme ve Avrupa birliği sürecinde PKK'yı doğuran sorunu doğru tespit etti ve bu sorun benim sorundur diyerek sorunu uluslararası politikanın aracı olmaktan çıkaracağını sinyali vermişti.

Erdoğan, ülkenin geri kalmışlığına sebep olan tarihi sorunu doğru tespit etmiş ise de, sorunun çözümüne uygun adımlar atmamış olması, silahların yeniden devreye girmesine fırsat vermiştir.

Mevcut hükümetin daha çok demokrasi ve daha çok özgürlük anlayışını tam benimsememiş

Kürt sorununun çözümü mevcut resmi paradigma içerisinde olanaklı değildir. Sorunun çözümü için yeni bir değerler dizisi gereklidir.

olmasının yanında, demokratikleşme yanlısı olmayan güç ve odakların "ülke elde gidiyor" yaygaraları Türkiye toplumunun özlediği barış ve refah ortamının tesisini şimdilik erteletmişe benziyor.

İlerici demokrasinin hakim olduğu ülkelerde sorunları çözmeye yetkili ve sorumlu iki kurum olan hükümet ve parlamento tarafından, Kürtlerin demokratik ve insani haklarının tanınması noktasında, ivedilikle düzenlemelere gidilmeli ve bu taleplerin PKK ile ilgili bir hadise olmadığı açıkça ortaya konulmalıdır.

Bu anlamda Kürt sorununun çözümü mevcut resmi paradigma içerisinde olanaklı değildir. Sorunun çözümü için yeni bir değerler dizisi gereklidir. Bu paradigma da "eşit haklar temelinde bir arada yaşama formülünün hayata geçirilmesinden" geçmektedir.

Tarihi birlikteliği yanında inanç birlikteliği de olan TÜRK ve KÜRT

birlikteliğinin kardeşçe ve dostça devam etmesi şüphesiz yukarıda zikrettiğimiz yeni paradigmanın hayata geçirilmesinden geçmektedir. PKK ve daha öncesi baş gösteren muhalif silahlı hareketler, daha önce var olan resmi paradigmanın ürettiği Kürt sorununun bir neticesi olarak doğmuştur.

Bu süreçte başta hükümete ve parlamentoya düşen görev; özgürlük ve güvenliğin bir birinin alternatifi değil, bir birlerinin tamamlayıcısı olduğu anlayışını içselleştirerek, demokratikleşme sürecine ivme kazandırmak olmalıdır.

Gelinen noktada Türkiye toplumunun önünde iki yol bulunmaktadır.

Birinci yolda, Türkiye tercihini gelişmeden ve demokrasiden yana kullanmış olduğundan bu süreci bu amaçlarla değerlendirecek ve kalkınan, gelişmiş demokratik bir ülke olarak yoluna devam edecektir. Bu süreç Türkiye'yi bölgenin, hatta dünyanın süper gücü haline getirebilecek, demokratikleşme sürecine hız vererek Türkiye'yi bölgede güçlü ve hakem devlet rolüne ulaştırabilecektir. Bu süreçte, Kürt sorunu tarihi, siyasi, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ele alınırsa, soruna uygun gerçekçi çözümler üretilebilir.

İkinci yol ise tarihi, sosyal ve dinsel birlikteliği bulunan Türk ve Kürt'ü bir birinde ötekileştirecek, ülkenin kendi içine kapanmasına ve üçüncü dünyanın gelişmemiş antidemokratik bir devleti hale gelmesine sebep olacak bir yoldur.

Türkiye'de yetki ve sorumluluk taşıyan hükümet ve parlamentonun yapması gereken hareket demokratikleşme sürecine hız vermektir. Bu hareket Türkiye toplumunun birleşerek güçlenmesine vesile olacağı gibi Türkiye'yi de bölgede güçlü ve aynı zamanda devletlerarası sorunları çözen hakem pozisyonuna da götürecektir.

Bundan dolayı, hazırlanacak yeni anayasa "eşit haklar temelinde bir arada yaşama" paradigması üzerinden yapılandırılarak soruna çözüm sunulmalıdır.

*Ankara Barosu

İLK YILIMIZDA TÜRKİYE 3.LÜĞÜ

SBS'DE TARİHİ ORTALAMA

484



2 x 500 tam puan
Başarıya ortak olun!

2012-2013
KAYITLARIMIZ
SÜRÜYOR



SINAV KOLEJİ

ANAOKULU - İLKÖĞRETİM - ANADOLU ve FEN LİSESİ

Kültür Dünyamıza Açılan Yeni Bir Pencere..

